

Handläggare
Christina Jedestav
Telefon: 08-508 23 076

Till
Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd
2016-12-15

Verksamhetsplan 2017 för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd

Förslag till beslut

1. Verksamhetsplan 2017 för Hägersten-Liljeholmen godkänns och överlämnas till kommunstyrelsen och stadens revisorer.
2. Omslutningsförändringar om 190,4 mnkr godkänns och anmäls till kommunstyrelsen.
3. Ansökan om medel för att motverka hemlöshet görs hos kommunstyrelsen om 1,3 mnkr, se bilaga 9.
4. Ansökan om medel för klimatinvesteringar görs hos kommunstyrelsen om 13,7 mnkr, se bilaga 11 och 12.
5. Ansökan om medel för åtgärder för giftfri förskola görs hos kommunstyrelsen om 6,4 mnkr, se bilaga 13.
6. Ansökan om medel för kompetensutvecklingsinsatser görs hos kommunstyrelsen om 9,7 mnkr, se bilaga 10.
7. Förvaltningschefen ges delegation att ansöka om medel från sociala investeringsfonden, se bilaga 8.
8. Ersättningar till nämndens utförarenheter fastställs i enlighet med detta ärende, se bilaga 5.
9. Internkontrollplan 2017 godkänns.
10. Resultatenheter fastställs i enlighet med detta ärende.

**Hägersten-Liljeholmens
stadsdelsnämnd**
Telefonvägen 30, plan 9
Box 490
129 04 Hägersten

Växel 08-508 22 000
Fax 08-508 22 099
hagersten-liljeholmen@stockholm.se

Anders Carstorp
stadsdelsdirektör

Lars Wennberg
avdelningschef

Innehållsförteckning

Inledning	4
1. Ett Stockholm som håller samman	6
1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor.....	6
1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla	9
1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar	13
1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo	14
1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla	14
1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande	16
1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet	17
2. Ett klimatsmart Stockholm	23
2.1 Energianvändningen är hållbar.....	23
2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade	23
2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning	24
2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva	24
2.5 Stockholms miljö är giftfri	25
2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund	26
3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm	26
3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion.....	26
3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad	27
3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva	27
3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet	28
3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar	28
4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm	29
4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika	30
4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor	31
4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering	33
4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention	34
4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld	34
4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla	35
4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande.....	37

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning	38
Uppföljning av ekonomi.....	40
Nämndens ekonomiska förutsättningar	40
Investeringar.....	45
Försäljningar av anläggningstillgångar	47
Resultatenheter	47
Betydande projekt som inte är investeringar	47
Budgetjusteringar	48
Omslutningsförändringar.....	48
Medel för lokaländamål.....	48
Särskilda redovisningar	49
Kvalitetsarbete.....	51
Övriga frågor	52

Bilagor

Bilaga 1: SLK-blanketter

Bilaga 2: Plan för internkontroll med VoR

Bilaga 3: Jämställdhets- och mångfaldsplan

Bilaga 4: Plan för upphandling

Bilaga 5: Ersättningsnivåer för intäktsfinansierade verksamheter

Bilaga 6: Förteckning över lagar och styrdokument

Bilaga 7: Organisationsschema

Bilaga 8: Ansökan om delegation att ansöka om medel ur sociala investeringsfonder

Bilaga 9: Ansökan om medel för arbete mot hemlöshet

Bilaga 10: Ansökan kompetensutvecklingsmedel

Bilaga 11: Ansökan om investeringar för klimatåtgärder

Bilaga 12: Ansökan ekonomisk beskrivning klimatåtgärder

Bilaga 13: Ansökan om medel för åtgärder för giftfri förskola

Bilaga 14: Översikt nämndens aktiviteter kopplat till miljöprogrammet 2016-2019

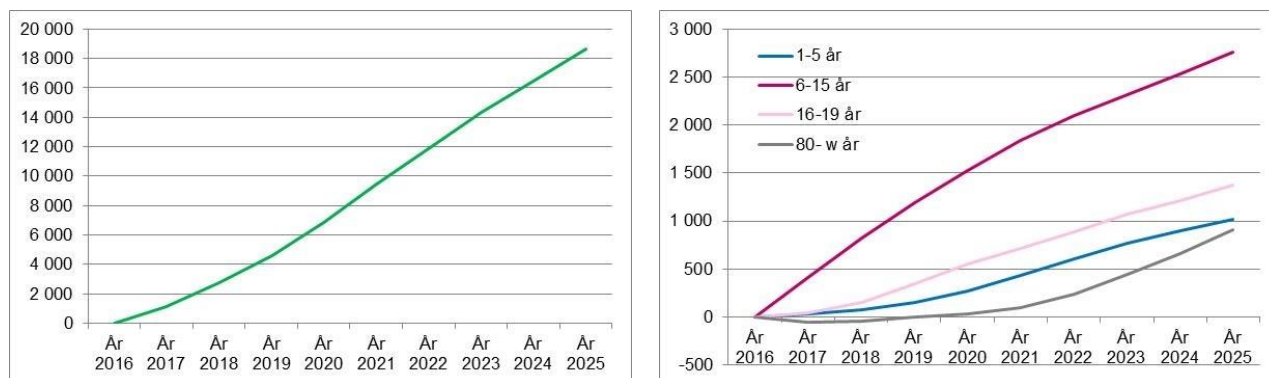
Bilaga 15: Översikt nämndens aktiviteter kopplat till lokalt utvecklingsprogram

Inledning

Hägersten-Liljeholmen är ett av Stockholms snabbast växande stadsdelsområden. Stadsdelsnämndens bidrag till att uppfylla kommunfullmäktiges mål är att ansvara och driva verksamheter och service av god kvalitet för de som bor och kommer att bo i stadsdelsområdet samt att i dialog med invånare och brukare utveckla den service som ges inom olika verksamhetsområden.

I Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde bor det cirka 85 000 personer. Inom stadsdelsområdet finns stadsdelarna, Aspudden, Axelsberg, Fruängen, Gröndal, Hägersten, Hägerstensåsen, Liljeholmen, Midsommarkransen, Mälärhöjden, Västberga, Västertorp och Årstadal.

Prognos på befolkningsförändring samt vissa åldersgrupper

Oavsett ålder ska stadsdelsområdets invånare liksom besökare och företagare uppleva Hägersten-Liljeholmen som tryggt och attraktivt. Det sker genom fortsatt utveckling av kvaliteten, servicen och en effektiv användning av resurserna i verksamheterna.

Särskild prioritering av miljö- jämställdhets- och ungdomsfrågor

Stadsdelsnämndens prioritering av ett aktivt klimat- och miljöarbete, verksamheter som är jämställda, fria från diskriminering och att mänskliga rättigheter respekteras ger avtryck i invånarnas vardag. Alla som har kontakt med nämndens verksamheter bemöts med kunskap och respekt.

Jämställdhet är en bärande del i all verksamhet och är ett mycket viktigt strategiskt område för nämnden och verksamheten. Jämställdhetsintegrering och jämställdhetsbudgetering där till exempel analyser och resursfördelning ska göras utifrån ett jämställdhetsperspektiv med stöd av könsuppdelad statistik är prioriterat inom alla stadsdelsnämndens verksamheter och ska omfatta även verksamhetsbidrag och arrangörstöd.

Under 2016 beslutade stadsdelsnämnden om ett lokalt utvecklingsprogram (LUP) för Hägersten-Liljeholmen med särskild prioritering av ungdomsfrågor. Det lokala utvecklingsprogrammet har tagits fram i dialog med olika aktörer såväl inom Stockholms stad som utanför. Dialog har förts med politiker, medarbetare, invånare och andra lokala aktörer. Förutom dialogerna har stadsdelsförvaltningen genomfört ett analysarbete för att identifiera vilka temaområden som bör prioriteras. De temaområden som identifierades är fritidsaktiviteter för unga, psykisk ohälsa bland unga och alkohol- och narkotikaanvändning av unga. Även geografiska analyser och prioriteringar har gjorts. Det lokala

utvecklingsprogrammet innehåller mål på både lång och kort sikt för att bidra till de geografiska och tematiska prioriteringarna. Utifrån det lokala utvecklingsprogrammet kommer ungdomsfrågorna vara ett prioriterat område under 2017.

Inriktning som är hållbar och smart

Verksamhetsplanen för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd anger inriktningen för nämndens verksamhet under år 2017. Verksamhetsplanen knyter an till stadens långsiktiga mål, stadens Vision 2040 Ett Stockholm för alla och utgår från kommunfullmäktiges fyra inriktningsmål:

- Ett Stockholm som håller samman
- Ett klimatsmart Stockholm
- Ett ekonomiskt hållbart Stockholm
- Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Under respektive inriktningsmål har kommunfullmäktige beslutat om mål för stadsdelsnämndens verksamhetsområden. Det arbete som planeras för att bidra till måloppfyllelse beskrivs för varje mål för verksamhetsområdet. Stadsdelsnämnden har också tagit fram nämndmål med förväntat resultat som stödjer kommunfullmäktiges verksamhetsmål.

Stadsdelsnämndens ansvarsområde

Stadsdelsnämnden ansvarar för kommunal förskoleverksamhet, äldreomsorg, stöd och service till personer med funktionsnedsättning, individ- och familjeomsorg, socialpsykiatri, barn, kultur och fritid, ekonomiskt bistånd, arbetsmarknadsåtgärder, stadsmiljöarbete samt lokalt demokrati- och utvecklingsarbete. Stadsdelsnämnden ansvarar också för viss tillsynsverksamhet samt konsumentvägledning.

Stadsdelsförvaltningens organisation

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsförvaltning leds av stadsdelsdirektören och förvaltningens ledningsgrupp. Avdelningscheferna är direkt underställda stadsdelsdirektören och är ansvariga för verksamhet och budget inom respektive verksamhetsområde samt för uppföljning av dessa. Verksamhetsavdelningarna har stab och ledningsgrupp inom respektive avdelning. Förvaltningen har avdelningar för förskola, social omsorg, äldreomsorg, samhällsplanering och administration, totalt fem avdelningar. I bilaga 6 redovisas avdelningarnas organisation.

KF:s inriktningsmål:

1. Ett Stockholm som håller samman

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Stockholm är en stad som får alla att växa. Här har alla barn och vuxna framtidstro och möjligheter att förverkliga sina liv. Stockholm är en sammanhållen stad som sjuder av liv och rörelse i alla stadens delar. Den offentliga välfärden är en grund för livskvalitet och trygghet för stockholmarna under livets alla skeden."

Stadsdelsnämndens verksamheter bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att all service utgår från invånarnas behov och rätt till stöd och service. Stadsdelsnämnden värnar alla barn och vuxnas rättigheter och medverkar till att skapa uppväxtvillkor och livschanser som ger alla barn och vuxna samma möjligheter.

Invånare inom Hägerstens-Liljeholmens stadsdelsområde ska leva ett självständigt liv. Nämndens verksamheter bidrar till att skapa jämlika uppväxtvillkor för alla barn. Inom socialtjänstens verksamheter prioriteras förebyggande arbete och tidiga sociala insatser och barn i socialt eller ekonomisk utsatthet beaktas särskilt.

Förskolor av god kvalitet bidrar positivt till barns utveckling, lärande och till mer likvärdiga möjligheter och anpassas till varje barns behov, förmågor och möjligheter.

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde ska vara tryggt att vistas och bo i. För att öka tryggheten i stadsdelsområdet arbetar stadsdelsnämnden kontinuerligt med forumen Tryggare äldre, Tryggare och trivsammare centrum samt lokala BRÅ. I stadsdelar där invånarna upplever otrygghet erbjuds närmiljövandringar för att påvisa och diskutera trygghetsskapande åtgärder.

Invånare och besökare har tillgång till en levande och välskött stadsmiljö. Stadsdelsområdets parker och grönområden är rena, välskötta och trygga. Parkerna utvecklas för att tillgodose olika behov.

Fritidsgårdarna och parklekarna erbjuder ett brett utbud av olika aktiviteter såsom lek och skapande verksamhet utifrån barn och ungas intressen. Antalet unga mellan 13-15 och 16-19 år förväntas att öka i stadsdelsområdet och det är av stor vikt unga upplever att de kan vara med och påverka i frågor som rör dem, exempelvis fritidsaktiviteter.

Äldre ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva värdigt och självständigt. Äldres hälsa och välbefinnande ska stå i fokus för äldreomsorgens insatser och verksamheter. Under 2017 är det "munnen och matens år".

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.1 Alla barn i Stockholm har goda och jämlika uppväxtvillkor

Förskola

Likvärdiga möjligheter

Att delta i förskoleverksamhet ger en bra grund för fortsatt lärande. En hög andel av stadsdelsområdets barn är inskrivna i förskolan. Alla sökande erbjuds förskoleplats inom garantitid. Föräldrar som är hemma med små barn erbjuds möjlighet att delta i öppen förskola där de kan knyta kontakt med andra vårdnadshavare och få stöd i föräldraskapet av pedagogerna. Det finns även en allmän förskola samt pedagogisk omsorg. Rutiner för att

nyanlända flyktingar ska få kännedom om förskolan utarbetas.

Läroplan

Hägersten-Liljeholmens förskolor arbetar utifrån förskolans läroplan vars intentioner speglas i den dagliga verksamheten, miljöns utformning samt personalens förhållningssätt och arbetssätt.

Normer och värden

Förskolorna arbetar med värderingar och att stödja och utveckla sociala relationer inom gruppen. Förskolorna bidrar till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen, i syfte att motverka slentrianmässiga könsmönster. Konflikthantering och att förebygga konflikter tillhör också förskolans grundläggande arbete. Alla förskolor har likabehandlingsplaner med förebyggande arbete och rutiner för att motverka kränkningar och diskriminering. Centralt är förskolans arbete med barnens delaktighet i den dagliga verksamheten. Vad barnen är intresserade av påverkar verksamhetens innehåll och miljö.

Samverkan

Samverkan med föräldrar sker i olika forum. Alla vårdnadshavare erbjuds samtal kring sitt barns lärande och utveckling.

God och regelbunden samverkan sker också med många andra aktörer kring barns lärande och utveckling. Olika rutiner och samverkansforum finns och utvecklas för att stödja sådan samverkan. Särskilt viktigt är detta kring barn i behov av särskilt stöd.

Kvalitet och kompetens

Kvaliteten säkras genom pedagogisk dokumentation, goda vardagliga rutiner, uppföljningar och analys av arbetssätt och metoder samt gemensamma reflektioner. Ett sätt att reflektera och få återkoppling på utfört arbete är dialoger mellan olika nivåer i verksamheten och mellan brukare och medarbetare. Strukturerad självvärdering genom en webbaserad kvalitetsindikator (WKI) ger underlag till prioriteringar i utvecklingsarbetet.

För att behålla och utveckla kvalitén är personalens kompetens avgörande. Att vara en attraktiv arbetsplats och kunna erbjuda medarbetarna fortbildning och reflektion är viktigt för att behålla kompetent personal och även rekrytera ny i ett växande stadsdelsområde med fortsatt behov av fler förskolor.

Olika fortbildningsinsatser planeras för förskolans olika yrkesgrupper. En lokal överenskommelse finns om pedagogiskt utvecklingstid med i genomsnitt 4 timmar per vecka för förskollärare. Samarbete med Stockholms Universitet (SU) och andra lärosäten sker dels kring fortbildning men också för att kunna erbjuda goda möjligheter till bra praktik inom stadsdelens förskolor för såväl blivande barnskötare som förskollärare. Stadsdelsnämnden har inlett samarbete med Midsommarkransens gymnasium för att utveckla möjligheten att starta ett pedagogcollege, en gymnasieutbildning som ger barnskötarutbildning med möjlighet att studera vidare på högskolenivå.

Övningsförskola

Stadsdelsnämnden utvecklar i samarbete med SU en så kallad "Övningsförskola" där ett stort antal studenter finns på samma förskolor. Koncentrationen av studenter till några förskolor bidrar till förhöjd kvalitet på flera sätt. De mottagande förskolorna får en vitaliserad pedagogisk diskussion och innehåll i verksamheten. Deras erfarenheter kan genom nätverk och seminarier spridas i sin tur inom förskolan och till andra förskolor.

Förskolorna utvecklar metoder och rutiner för att ge nya medarbetare och praktikanter ett gott mottagande och stöd i sitt arbete. Nätverk och handledning är en viktig del i det kollegiala lärandet.

Socialtjänst

De barnfamiljer som är i behov av ekonomiskt bistånd får tidigt stöd och insatser som ska leda till att familjen får egen försörjning. Barnen i familjer med försörjningsstöd uppmärksammas och deras individuella behov tillgodoses. Barnfamiljer som har kontakt med flera enheter inom socialtjänsten får samordnat stöd genom god samverkan mellan enheterna. Hemlösa barnfamiljer får akut hjälp med tillfälligt boende och får stöd att ordna med stadigvarande boende.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn som lever i familjer som har ekonomiskt bistånd	1 %	3,1 %	Tertial
 Andel enheter som genomför systematiskt barnsäkerhetsarbete	100 %	tas fram av nämnden	År
 Andel förskollärare av totalt antal anställda (Årsarbetare)	38 %	41 %	Tertial
 Andel förskollärare som genomgått kompetensutveckling inom genuspedagogik/normkritik	2 %	Öka	År
 Andel nöjda föräldrar	87 %	87 %	År
 Antal barn per grupp	16	16	Tertial
 Antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	5,3	4,9	Tertial
 Inskrivningsgraden i förskoleverksamheten	90 %	90 %	År
 Kvalitetsindikatorn - Självvärdering utifrån läroplansuppdraget	3,8	3,8	År
 Svarsfrekvens på förskoleundersökningen	80 %	80 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska utarbeta stadsövergripande riktlinjer för förskoleplaneringen, med prioritering på nybyggnadsområden. Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska bistå kommunstyrelsen i detta arbete.	2017-01-01	2017-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska, i samarbete med utbildningsnämnden utveckla verksamhetsformer för att få fler barn i socioekonomiskt utsatta områden att gå i förskolan	2017-01-01	2017-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna ta fram centrala riktlinjer för barnsäkerhet i stadens förskoleverksamhet	2017-01-01	2017-12-31
 Utbildningsnämnden ska i samarbete med stadsdelsnämnderna utreda hur konceptet med introduktionsförskolor kan utvecklas och spridas till fler områden.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Barnen i förskolan får allsidig utveckling och lärande i ett långsiktigt perspektiv

Förväntat resultat

Förskolorna följer varje barns utveckling och lärande. Nya utmaningar ges utifrån barnens kunskaper, erfarenheter och intressen i språk, matematik, naturvetenskap, teknik och

skapande. Digitaliseringen ska komma alla barn till del.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolorna har avslutande samtal inför övergången till skola	2017-01-01	2017-09-15
Rapportera i ILS vid T1, T2 och VB indikatorer för andel förskollärare av totalt antal anställda, andel förskollärare som genomgått kompetensutveckling inom genuspedagogik, antal barn per grupp samt antal förskolebarn per anställd (årsarbetare)	2017-01-01	2017-12-31
Redovisa när barnsäkerhetsrund är utförd.	2017-01-01	2017-12-31
Självvärdering av arbetet genom "WKI" ska genomföras i arbetslagen under vårterminen. Resultat av självvärderingen skrivs in i ILS-webben vid T2 rapport.	2017-01-01	2017-06-30

Nämndmål:

Barnfamiljer i stadsdelsområdet är självförsörjande

Förväntat resultat

Andelen barn i stadsdelsområdet som lever i familjer med försörjningsstöd fortsätter att vara lågt. Indikatorvärdet vid senaste mätningen är 1 procent och årsmålet för 2017 är också satt till 1 procent.

Antalet barnfamiljer bland bidragshushållen minskar. I september 2016 hade 78 barnfamiljer ekonomiskt bistånd. Totalt fanns det 170 barn i dessa bidragshushåll.

Nämndmål:

Flickor och pojkar i förskolan utvecklar förståelse för vårt samhälles grundläggande demokratiska värden

Förväntat resultat

Likabehandlingsplanerna följs upp, utvärderas, hålls aktuella och revideras utifrån barngruppernas specifika behov. Förskolorna bidrar till likvärdighet samt breddar barnens lekmönster och intressen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förskolorna kartlägger barngruppernas behov	2017-01-12	2017-09-15

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.2 Tidiga sociala insatser skapar jämlika livschanser för alla

Socialtjänst

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet genom att prioritera tidiga sociala insatser och förebyggande arbete. Socialtjänsten utreder individers behov av hjälp- och stödinsatser utifrån inkomna ansökningar och anmälningar. För att säkerställa likvärdighet och rättssäkerhet i utredningarna använder de myndighetsutövande enheterna standardiserade bedömnings- och utredningsinstrument. Socialtjänsten erbjuder ett brett och varierat utbud av insatser som motsvarar de behov som finns hos invånarna i stadsdelen. Insatserna strävar efter att så långt som möjligt ta tillvara den enskildes egna resurser. De myndighetsutövande enheterna upprättar individuella arbetsplaner och vårdplaner

tillsammans med den enskilde. Om den enskilde har insatser både från socialtjänsten och från hälso- och sjukvården upprättas en samordnad individuell plan (SIP), under förutsättning att den enskilde själv vill. Socialtjänsten fokuserar på att öka brukarmedverkan, delaktighet samt dialogen med barn och unga. Barnets perspektiv ska förstärkas inom samtliga av socialtjänstens verksamhetsområden.

Barn- och ungdom

Socialtjänsten utreder barn och ungdomar som genom brister i uppväxtmiljön eller eget skadligt beteende riskerar att utvecklas ogynnsamt. Utredningen syftar till att ta reda på vilket behov av stöd och eller skydd barnet har. Förvaltningen erbjuder olika öppenvårdsinsatser till barn och familjer såsom råd- och stödsamtal och familjebehandling. Målet är att barnet genom föräldrarnas stärkta föräldraförmåga ska få en tillräckligt god fysisk och psykisk omsorg. Förvaltningen erbjuder också olika stödinsatser direkt riktat till barn, som till exempel krisbearbetande Trappansamtal till barn som bevittnat våld och behandling i Vågengrupper till barn med föräldrar som har missbruk.

Förvaltningens ungdomsmottagning är en viktig del i att förebygga fysisk och psykisk ohälsa bland ungdomar. Under öppna hus och kuratorssamtal fångas ungdomar med riskbeteende upp. Fältassistenter har också en viktig förebyggande funktion. Fältassistenter söker upp och skapar goda relationer med ungdomar i de miljöer som ungdomarna befinner sig, på skolor, ungdomsgårdar och i offentliga miljöer samt även på nätet. Förvaltningen anordnar föreläsningar för föräldrar i skolorna som syftar till att stärka föräldrar och skjuta upp ungdomars alkoholdebut.

Socialtjänsten ska fortsatt prioritera uppföljningen av placerade barn och unga samt barn som lever med våld i nära relationer eller har föräldrar med missbruksproblematik eller psykisk ohälsa. För att säkra att barn och unga som placeras i familjehem får en trygg och säker vård och omsorg ska förvaltningens familjevård fortsätta att utvecklas bland annat genom att rekryteringen av egna familjehem ska stärkas.

Vuxna med missbruk

Förvaltningens arbete med att minska missbruk samt riskbruk i stadsdelsområdet sker i första hand genom stödinsatser till enskilda. Förvaltningen arbetar utifrån metoden motiverande samtal och erbjuder stöd- och behandlingsinsatser inom de egna utförarverksamheterna, såsom primärbehandling och eftervård baserat på evidensbaserade metoder samt anpassat boendestöd. Förvaltningens egna insatser kan anpassas efter behov samt sättas in i ett tidigt skede vilket minskar risken för att mer ingripande insatser behövs på längre sikt. Förvaltningen fortsätter att utveckla barn- och föräldraperspektivet i missbruksvården. Vid handläggning av ärenden rörande vuxna med missbruksproblematik ska socialtjänsten alltid uppmärksamma om det finns barn och genast informera barn- och ungdomsenheten.

Socialpsykiatri

Alla oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Förvaltningen erbjuder stödinsatser såsom boendestöd och sysselsättning till personer som har någon form av psykisk och/eller neuropsykiatrisk funktionsnedsättning. Den enskilde ges inflytande över sina insatser.

Hemlöshet

En grundläggande förutsättning för att skapa jämlika livschanser för alla är att personer som bor i stadsdelsområdet har stadigvarande självständiga boenden. Förvaltningen kommer under

2017 att intensifiera arbetet med hemlöshet i syfte att säkerställa att handläggningen av hemlösa personer sker likvärdigt över förvaltningen samt i enlighet med stadens hemlöshetsstrategi. Förvaltningens myndighetsutövande enheter samverkar kring det vräkningsförebyggande arbetet. Förvaltningens uppsökande vräkningsförebyggande-team som består av medarbetare från vuxenenheten samt beställarenheten funktionsnedsättning (socialpsykiatri) arbetar för att i ett tidigt skede komma i kontakt med personer riskerar att förlora sitt boende.

Förebyggande arbete

Stadsdelsnämndens arbete med att förebygga användandet av alkohol, narkotika, doping och tobak (ANDT) bedrivs i ett samarbete mellan avdelningen för samhällsplanering och avdelningen för social omsorg. Avdelningen för samhällsplanering ansvarar för samordningen av det drogförebyggande arbetet inom förvaltningen och med andra myndigheter och aktörer. Det sker genom de arbetsgrupper som ligger under lokala brottsförebyggande rådet. Det förebyggande arbetet sker på flera preventionsnivåer och inkluderar såväl social som situationell prevention, inklusive tillgänglighetsbegränsande åtgärder. Stadsdelsnämnden har deltagit i framtagandet av en rad projekt och verktyg för att stärka det förebyggande arbetet. Projekten RoS (Respekt och Självrespekt) och Yolo (drogförebyggande) fortsätter i samarbete med utbildningsförvaltningen. Arbetsmetoderna *Preventionsprofilen* och *Årshjul för information* ska implementeras.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel barn och ungdomar som varit aktuella för insatser inom individ och familjeomsorgen (Utredningstyp BoU eller Vuxen) och som inte är aktuella 12 månader efter avslutad insats (inom I o F, BoU och Vuxna, 0-19 år)	84 %	84 %	Tertial
 Andel enskilda som har fått stöd i enlighet med sitt beslut inom socialpsykiatri	80 %	tas fram av nämnden	År
 Andel enskilda som klarar mer på egen hand inom socialpsykiatri	80 %	Fastställs av nämnden	År
 Andel insats/insatser avslutade enligt plan inom vuxna missbruk	30 %	35 %	Tertial
 Andel personer med insatser inom socialpsykiatri som är nöjda med hur utredningen av deras behov av stöd genomfördes	80 %	80 %	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder alkohol	62 %	tas fram av nämnden	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder narkotika	89 %	tas fram av nämnden	År
 Andel ungdomar som i stockholmsenkäten uppger att de inte använder tobak	86 %	tas fram av nämnden	År
 Andelen försökslägenheter som övergått till eget kontrakt relaterat till totala antalet försökslägenheter i nämnden	25 %	25 %	År
 Antal hemlösa	175 st	tas fram av nämnden	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med socialnämnden och	2017-01-01	2017-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
utbildningsnämnden säkerställa att barn i skolåldern som bor på skyddat boende erbjuds skolundervisning inom en vecka samt att yngre barn snarast erbjuds undervisning i förskoleklass, förskola eller annan pedagogisk verksamhet.		
 Stadsdelsnämnderna ska utveckla arbetet med hembesöksprogram tillsammans med barn- och mödravården och förskolan.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Invånarna i stadsdelsområdet lever ett självständigt liv utifrån sina förutsättningar

Förväntat resultat

Barn och unga och deras familjer som är i behov av stöd ges individuellt anpassade insatser som ger ett långsiktigt resultat.

Missbruket minskar i stadsdelsområdet och fler vuxenutredningar avslutas enligt planering. Personer med missbruk erbjuds i första hand insatser i egen regi. Andelen personer som skrivs in i vuxenhetens öppenvård ökar.

Personer som har beviljats stödinsatser av socialtjänstens socialpsykiatri är nöjda med den insats som beviljats samt upplever att de kan påverka utformningen av insatsen.

Hemlösheten minskar i stadsdelsområdet. Antal barnfamiljer som saknar stadigvarande boenden minskar. Personer som är hemlösa ges stöd för att få ett stadigvarande boende. Boendetiderna i tillfälliga boenden är korta och genomströmningen i förvaltningens försöks- och träningslägenheter är god.

Beställarenheten äldre och vuxenheten inom avdelningen för social omsorg samverkar i stöd och insatser kring äldre personer som lever i hemlöshet.

Det ANDT-förebyggande arbetet stärks genom tydligare struktur och långsiktighet.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Antalet familjehem i egen regi ska utökas.	2017-01-01	2017-12-31
Avdelningen för social omsorg ska inventera enheternas arbete med hemlösa, skapa samsyn kring målgrupperna och förtydliga uppdragen till enheterna.	2017-01-01	2017-12-31
En avdelningsöverskridande styrgrupp bildas för det ANDT-förebyggande arbetet.	2017-01-01	2017-12-31
Personer som beviljas tillfälligt boende av socialtjänsten ska få en individuell boendeplan.	2017-01-01	2017-12-31
Preventionsprofilen implementeras i stadsdelsnämndens barn- och ungdomsverksamhet.	2017-01-01	2017-12-31
Samverkan mellan stadens preventionssamordnare och chefer för att nå ökad samsyn kring stadens preventionsarbete.	2017-01-01	2017-12-31
Vård- och placeringskostnader för ensamkommande flyktingbarn anpassas till de statliga ersättningsnivåerna.	2017-01-01	2017-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Årshjulet för extern kommunikation i preventivt syfte implementeras.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.3 Stockholm är en stad med levande och trygga stadsdelar

Parkerna i stadsdelsområdet ska upplevas som trygga och rena. Drift och underhåll av stadsdelsområdets parker bevakas noga av stadsdelsnämnden. Rutinerna för uppföljning av de entreprenörer som sköter parkerna ses över och uppdateras. Rena, välskötta och trygga parker utvecklas för att tillgodose medborgarnas olika behov. Medborgarnas synpunkter och idéer fångas upp via fortsatta dialoger och medborgarförslag. Stadsdelsnämnden ansöker om investeringsmedel för att under 2017 bland annat påbörja ombyggnation av Svandamsparken i Midsommarkransen och bygga ett utegym för äldre efter ett inkommet medborgarförslag. Andra parker som färdigställs under 2017 är Fredsborgsparken i Årstadal och Lastbilsparken i Fruängen. Under 2017 söker stadsdelsnämnden också klimatinvesteringsmedel för att byta ut vanliga papperskorgar mot komprimerande papperskorgar som rymmer mer avfall samt för att byta ut belysning i parkerna till led-belysning.

Det trygghetsskapande arbetet utvecklas genom lokala brottsförebyggande rådets (Lokala BRÅ) olika arbetsgrupper och i enlighet med den nya samverkansöverenskommelsen med polisen.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel genomförda åtgärder inom ramen för risk- och sårbarhetsanalys (RSA)	100 %	100 %	År
 Andelen som upplever trygghet i den stadsdel där man bor	84 %	75 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med rent och städlat	74 %	69 %	År
 Stockholmarnas nöjdhet med skötsel av park och grönområden	69 %	69 %	År

Nämndmål:

Invånarna är trygga i stadsdelsområdet

Förväntat resultat

Den upplevda tryggheten bland stadsdelsområdets invånare ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Erbjuda närmiljövandringar i stadsdelsområdet.	2017-01-01	2017-12-31
Följa upp och uppdatera samverkansöverenskommelsens lägesbild och åtgärdsplaner.	2017-01-01	2017-12-31
Öka kvaliteten i arbetet med folköls- och tobakstillsyn.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Parker i stadsdelsområdet är trivsamma och uppmuntrar till liv och rörelse

Förväntat resultat

Stadsdelsområdets parker är rena och säkra genom de insatser som genomförs inom parkdrift och -underhåll.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Ta fram nya rutiner för uppföljning.	2017-01-01	2017-12-31
Vanliga papperskorgar byts ut till solcellsdrivna komprimerande papperskorgar med hjälp av klimatinvesteringsmedel.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.4 Stockholm är en stad med högt bostadsbyggande där alla kan bo

Stadsdelsnämnden har ett gott samarbete med exploateringsnämnden och stadsbyggnadsnämnden för att i tidigt skede hitta lämpliga platser för nya gruppbofästigheter, servicebofästigheter och förskolor. Under 2017 planeras två nya förskolor att öppna i stadsdelsområdet, Sturehill och Berghus 3 i Årstadal. Ytterligare två förskolor planeras att öppna kring årsskiftet 2017/2018, men tidplanerna är ännu osäkra. Stadsdelsnämnden är också delaktig i detaljplaneprocessen för att säkerställa att remissförfarandena blir snabba.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Antal färdigställda bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0	tas fram av nämnden	År
 Antal påbörjade bostäder med särskild service (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	0	tas fram av nämnden	År

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden är en aktiv part i all stadsutveckling

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden kan tidigt uppmärksamma behovet av både förskoleplatser och bostäder med särskild service. Det leder till att personer med funktionsnedsättning får en lämplig bostad i stadsdelsområdet och antalet förskoleplatser motsvarar invånarnas behov.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen bevakar kontinuerligt möjligheterna att skapa bostäder med särskild service både i befintliga lokaler samt nyproduktion.	2017-01-01	2017-12-31
Stadsdelsnämnden har en tät dialog med stadsbyggnadsnämnden och exploateringsnämnden för att tillgodose behovet av nya förskolor.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.5 Stockholm har ett rikt utbud av idrott och fritid som är tillgängligt för alla

Parklekar och fritidsgårdar i Hägersten-Liljeholmen bedriver öppen verksamhet för barn och

unga. Fritidsgårdarna och parklekarna erbjuder ett brett utbud av olika aktiviteter såsom lek och skapande verksamhet utifrån barn och ungas intressen. Verksamheterna skapar möjligheter för barn och unga att träffa vänner och bygga relationer till trygga professionella vuxna. Verksamheterna har ett normkritiskt och antirasistiskt förhållningssätt. Under sommarmånaderna anordnar förvaltningen sommarlovsaktiviteter för barn och unga.

Förvaltningen har identifierat ungas fritid som en av de viktigaste prioriteringarna både på lång och på kort sikt och har inom ramen för denna prioritering påbörjat arbetet med att utveckla socialtjänstens öppna fritidsverksamheter/mötesplatser så att den tilltalar ungdomar med olika intressen, bakgrund, behov och önskemål om sin fritid. Ett särskilt fokus kommer att läggas på hur verksamheten kan locka fler flickor, då de traditionella fritidsgårdarna främst besöks av pojkar, samt då statistik visar att flickor mår sämre psykiskt samt har en högre alkoholkonsumtion än pojkar har i stadsdelsområdet. Fritidsverksamheten ska erbjuda en bredd vad det gäller aktivitetsutbudet samt kunna möta ungdomars rörlighet. I utvecklingen av fritidsverksamheten behöver hänsyn tas till befintliga fritidsgårdar och dess besökare. Fritidsverksamheten behöver utformas så att den minskar risk- och ökar skyddsfaktorer. Fritidsverksamheten ska minimera risken för antisocial gruppdynamik samtidigt som ungdomar med individuella riskfaktorer ska välkomnas och inkluderas i verksamheten. Ungdomar med individuella riskfaktorer ska inom fritidsverksamheten kunna få behövligt stöd för en gynnsam social utveckling. Ungdomsgårdarna Hövdingagården och Fruängens ungdomsgård återtas i egen regi från och med juli 2017.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andelen ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla idrotts- och fritidsaktiviteter	80 %	78 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Kommunstyrelsen ska i samarbete med stadsdelsnämnderna fördela demokratistöd till organisationer som arbetar med lokalt demokratiarbete (1.5)	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Alla invånare i stadsdelsområdet, med prioritering av ungdomar, har fritids- och kulturaktiviteter utifrån behov och önskemål

Förväntat resultat

Ungdomar upplever att de fritidsaktiviteter som förvaltningen erbjuder motsvarar deras behov och önskemål.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ska anordna aktiviteter för barn och unga på skolloven. Aktiviteterna ska fokusera på att särskilt nå grupper som inte nås av ordinarie fritidsverksamheter.	2017-01-01	2017-12-31
Förvaltningen ska utifrån identifierade behov och prioriteringar utveckla fritidsverksamheter/mötesplatser för ungdomar.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.6 Alla stockholmare har nära till kultur och eget skapande

Kultur är en viktig del i det demokratiska uppdraget. Möjligheten att möta och pröva olika sätt att uttrycka sig och gestalta sina tankar och känslor måste finnas hela livet.

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att alla invånare ges samma möjligheter till kulturaktiviteter. Det gäller oavsett ålder, kön, etnicitet, religion, sexuell läggning, funktionsförmåga, könsidentitet och könsuttryck. Alla invånare oberoende av funktionalitet ska kunna leva likvärdiga liv, ha lika möjligheter och kunna ta del i stadens kulturutbud.

Stadsdelsnämnden stödjer kultur huvudsakligen genom att ge föreningsstöd, vilket betalas ut till amatörkultur för vuxna, barn- ungdomsverksamhet, äldreföreningar, funktionshinderorganisationer med flera. I kommunfullmäktiges budgetbeslut framgår att SISAB ska samarbeta med utbildningsnämnden och kulturnämnden för att tillgängliggöra minst en ny skollokal per stadsdelsnämndsområde för föreningslivet och civilsamhället i stadens bokningssystem. Stadsdelsnämnden följer detta arbete med inriktning att två skolor under året ska tillgängliggöras för föreningslivet att hyra lokaler i.

Nämnden ger inga ekonomisk bidrag till någon aktör som inte står bakom den demokratiska rättsstatens principer.

Redan på förskolan får barnet ta del av olika kulturformer. Det kan vara estetiska uttryck med pedagogerna i den dagliga verksamhetens olika projekt men det kan också vara en konstnär på besök på förskolan eller barnens besök på en teater, hos en dansgrupp eller museum.

Barnkulturplanen ”Kultur i ögonhöjd” är en viktig del i det arbetet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel ungdomar (10-17 år) som upplever att de har tillgång till meningsfulla kulturaktiviteter	73 %	73 %	År

Nämndmål:

Varje barn får under sin förskoleperiod möta och själv prova olika former av kultur

Förväntat resultat

Varje barn får under sin förskoleperiod möta och själv prova olika former av kultur och skapande i enlighet med den plan som förskolan tar fram.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Barn i förskolan som varit med om två professionella kulturmöten under året.	2017-01-01	2017-12-31
Förskolan utformar en plan för vad ett barn bör få erfarenhet av och pröva under sin förskoleperiod vad gäller kultur och skapande.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

1.7 Alla äldre har en trygg ålderdom och får en äldreomsorg av god kvalitet

Ökad livskvalitet, trygghet och delaktighet

Äldre ska få insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva värdigt och självständigt. Äldres hälsa och välbefinnande ska stå i fokus för äldreomsorgens insatser och verksamheter. 2017 är det ”munnen och matens år”. Äldres munhälsa, maten och måltiden ska vara i fokus för alla verksamheter. Kvalitetshöjande insatser ska genomföras, där intern handledning ges av dietist för utbildning och handledning kring kost, nutrition och att skapa en trevlig måltidssituation.

Ett annat prioriterat utvecklingsområde under året är kvalitetssäkring av demenskompetensen.

Alla medarbetare ska vara delaktiga i äldreomsorgens kvalitets- och värdegrundsarbete.

Myndighetsutövningen ska vara jämställd, tillgänglig och likvärdig. Biståndshandläggarna ska i sin bedömning också ha ett folkhälsoperspektiv.

Biståndshandläggarna skriver utredningar i stadens kartläggnings- och utredningsinstrument vilket ger ett allsidigt underlag för beslut.

Den äldre ska vara delaktig i planeringen och utförandet av den egna vården och omsorgen.

Utveckling av samordnad individuell plan (SIP) fortgår under 2017.

Vårdplanering genom skype har påbörjats och är under utveckling. Syftet är att öka den äldres delaktighet och samtidigt ha en effektiv organisation för biståndshandläggningen.

Genom beställarenheten äldres mottagningsgrupp erbjuds äldre en tillgänglig information.

Utveckling av teamarbetet, kontaktmannaskapet, genomförandeplanen och den löpande dokumentationen fortgår vid verksamheterna för att säkerställa en personcentrerad vård och omsorg. Personalen ska ha ett rehabiliterande synsätt för att så långt som möjligt ta tillvara den äldres egna resurser så att den äldre kan behålla sina funktioner. Kontaktmannen har i uppdrag att se till att insatserna utförs enligt genomförandeplanen och den äldres önskemål.

Verksamheten vid vård- och omsorgsboende ska erbjuda de boende en meningsfull vardag genom ökade möjligheter till utevistelser, trevliga måltider, gemenskap och stimulans. De boende ska dagligen erbjudas utevistelse, enligt stadens utevistelserättighet. Ökade möjligheter till regelbundna promenader ska ges.

Maten och måltiden är viktig för de äldres hälsa och välbefinnande. De boende ska kunna vara med och påverka vad som serveras och hur måltiden utformas. Näringsriktig samt ekologisk kost, minst 40 procent, ska erbjudas enligt avtalet med kostleverantören vid Fruängsgårdens restaurang.

Verksamheterna samarbetar med äldreomsorgens dietist i uppföljnings- och utvecklingsarbetet.

Verksamheternas ”ombud”, som har extra kompetens inom sitt område, har en viktig roll i enhetens utvecklings- och kvalitetsarbete. Ombuden ska erbjudas stöd och kompetensutveckling. Exempelvis, kost- och hygienombuden får handledning av dietist, anhörigombuden av anhörigkonsulent och dokumentationshandledarna av äldreomsorgens

processledare för dokumentation. Nya ombud som ska utbildas är demensombud och palliativa ombud.

Utveckling av dagverksamheten

Äldreomsorgens två dagverksamheter med demensinriktning har organiserats till en gemensam dagverksamhet vid Fruängsgårdens servicehus. Genom att samla de gemensamma resurserna skapas nya möjligheter att utveckla en dagverksamhet med hög kvalitet, där innehåll, aktiviteter och öppettider kan anpassas utifrån deltagarnas behov och önskemål. Det blir också möjligt att kunna erbjuda fler eftermiddagsgrupper där dagen avslutas med gemensam middag.

Hälso- och sjukvården

Äldreomsorgens hälso- och sjukvård ska vara av god kvalitet, trygg, säker och förebyggande.

Förebyggande insatser och åtgärder genom riskbedömningar är prioriterat. De boende på servicehus och vård- och omsorgsboende erbjuds individuella riskbedömningar för fall, undernäring, trycksår samt munbedömning och inkontinensbedömning. Dessa registreras i patientjournalen och i det nationella kvalitetsregistret Senior Alert och ligger till grund för planeringen av den boendes individuella vård och omsorg.

Ett annat prioriterat utvecklingsområde är vård i livets slutskede/den palliativa vården, där arbetet med vårdplaner fortsätter att utvecklas. Vid vård i livets slutskede ska särskilt fokus läggas på smärtskattning i syfte att minimera smärta. I patientjournalen upprättas en vårdplan för vård i livets slut. Arbetet registreras i svenska palliativregistret, som också är en nationellt kvalitetsregister.

Verksamheterna registrerar även i BPSD-registret (Beteendemässiga och Psykiska Symtom vid Demens).

Enheternas arbete med riskbedömningar och registreringar i kvalitetsregistren är ett fortsatt prioriterat förbättringsarbete.

En god hygienisk standard ska upprätthållas. Personalen arbetar utifrån de basala hygienrutinerna. Hygienronder eller uppföljning av hygienronder genomförs regelbundet.

Inom äldreomsorgen pågår en utveckling av hälso- och sjukvårdsdokumentationen både gällande teknik och innehåll. Detta omfattar bland annat dokumentation, kvalitetsregister, nationell patientöversikt (NPÖ) och digitala stödsystem.

Välfärdsteknik för äldre

Äldreomsorgen följer utvecklingen av den digitala välfärdstekniken och stadens projekt Digital Care. Digitala hjälpmedel kan bidra till ökad trygghet, självständighet och därmed en ökad livskvalitet för den äldre. Den kan även underlätta för personalens arbete.

Stadsdelsförvaltningen deltar också i EU-projektet DigIT, som syftar till att öka personalens kompetens om digitala hjälpmedel och digital teknik. Målet är att medarbetarna ska kunna använda digital teknik som stödjer den äldre i det dagliga arbetet.

Förebyggande och uppsökande verksamhet

Äldreomsorgen har ett välorganiserat och brett utbud av verksamheter som erbjuder aktiviteter, dagsutflykter, kultur och gemenskap. Seniorhälsans aktiviteter på servicehusen och träfflokalerna är välbesökta och uppskattade.

Äldre erbjuds också stöd av syn- och hörselkonsulent och insatser av den så kallade fixartjänsten.

Den uppsökande verksamheten ska utvecklas. Målsättningen är att fånga upp äldres behov och nå fler äldre som känner sig ensamma och isolerade.

Äldre ska inbjudas till fokusgrupper för att närmare ta reda på vilken typ av information som de vill ha och vilka kanaler som äldreomsorgen ska använda för att nå ut till äldre. Ska äldreomsorgen informera via internet, Facebook, annons i lokaltidningen, inbjudas till informationsträffar, skicka hem information, erbjuda hembesök eller på något annat sätt?

Stöd till anhöriga

Stödet till anhöriga fortsätter att utvecklas och anpassas utifrån anhörigas behov och önskemål. Anhöriga erbjuds bland annat att delta i anhöriggrupper, hembesök och råd och stöd av anhörigkonsulent samt inbjuds till föreläsningar med olika teman. Former för att på ett tidigt stadium nå de anhöriga och fånga upp deras behov är fortsatt ett viktigt utvecklingsområde, såsom anhöriga som vårdar närstående med demenssjukdom.

Fokusgrupp kan också användas i utvecklingsarbetet kring anhörigstödet.

Utveckling av hemtjänsten

Hemtjänst i ordinärt boende har kommit att bli en allt viktigare del av äldreomsorgen med krav på en flexibel, professionell och kompetent hemtjänst. Detta ställer också krav på en väl fungerande organisation för ett effektivt resursutnyttjande.

En uppföljning kommer att genomföras gällande organisationsförändringen 2015 som innebar en delning av hemtjänsten i två utförarenheter.

Utgångspunkten för hemtjänstens utvecklingsarbete är stadens ärende "Utveckling av hemtjänst", om ökat inflytande för den äldre, ökad personalkontinuitet och att personalens yrkeskunskande tas tillvara.

Hemtjänsten arbetar med att öka kontinuiteten genom att bemanningen planeras så att den äldre får hjälp av samma personal som långt som möjligt, vilket skapar trygghet och ökad kvalitet. Personalen lyssnar och anpassar insatserna utifrån den äldres önskemål och dagsaktuella behov.

Fler äldre med omfattande behov vårdas i hemmet. Teamarbetet runt den äldre, där samverkan med biståndshandläggare, vårdcentral och primärvårdsrehabilitering, är nödvändig för att säkerställa en personcentrerad, trygg vård och omsorg i hemmet för denna målgrupp. Inom samverkansmodellen Bättre Samverkan och Bättre liv fortsätter arbetet med att utveckla en sammanhållen och personcentrerad omvårdnad för personer med omfattande behov.

Ett viktigt gemensamt uppdrag är att säkra trygg utskrivning efter sjukhusvistelse.

Pilotprojektet "Tryggt mottagande i hemmet" kommer att implementeras under 2017.

Undersköterskor som är knutna till beställarenheten fungerar som koordinators vid hemgång samt ger de hemtjänstinsatser som personen är beviljad. "Tryggt mottagande i hemmet" är en biståndsbedömd insats, som är begränsad på ett par veckor per person, för att därefter övertas av ordinarie hemtjänst. Äldre som har såväl kommunal hemtjänst som privat hemtjänstutförare omfattas av insatsen.

För att skapa trygghet och göra det möjligt för personer med demenssjukdom att bo kvar

hemma erbjuder den kommunala hemtjänsten hjälp och stöd av en specialiserad hemtjänstgrupp "demensgruppen". Demenskompetensen ska kvalitetssäkras och fler personal ska utbildas till demensombud.

Demensvården ska fortsätta att utvecklas i samverkan med vårdcentralerna och primärvårdsrehabiliteringen. Målet är att ge rätt stöd och insatser i ett så tidigt skede som möjligt och förankra gemensamma arbetssätt och rutiner för en sammanhållen och personcentrerad omvårdnad. I fokus står tidig upptäckt av personer med kognitiv svikt och demenssjukdom och deras anhöriga.

Kompetensen och stödet till personer med psykisk ohälsa och/eller missbruksproblem behöver utvecklas.

Säkerheten vid förflyttningen är viktigt. Hemtjänstens personal får utbildning och handledning i ergonomi och förflyttningsteknik, som syftar till ökad trygghet både för medarbetarna och för brukarna.

Tryggare boende

Alla äldre som anser sig behöva service och omsorg har rätt att ansöka om bistånd enligt socialtjänstlagen (SoL). Det är den enskildes behov av vård och omsorg som ska vara styrande för beslut om bistånd. Kommunen är skyldig att utreda alla ansökningar.

Vid avslag på ansökan till särskilt boende (servicehus och vård- och omsorgsboende) informerar och ger biståndshandläggaren förslag på alternativa insatser i samråd med den äldre i syfte att tillgodose den äldres behov och önskemål. Beställarenheten äldre har rutiner och arbetssätt för att säkra behovet av tryggare boende hos äldre.

Beställarenheten äldre deltar tillsammans med anhörigkonsulenter m.fl. i det gemensamma arbetet med att utveckla den uppsökande verksamheten.

Boendeplanering

Inom Hägersten-Liljeholmens stadsdelsområde finns ett brett utbud av olika boendeformer för äldre, såsom seniorboenden, servicehus och vård- och omsorgsboende.

I frågor om boendeplanering för äldre samarbetar förvaltningen med Skärholmens och Älvsjöes stadsdelsförvaltningar i region Västra Söderort i dialog med äldreförvaltningen och Micasa AB. Ett nytt uppdrag är att tillsammans utreda vilka befintliga särskilda boenden som kan omvandlas till trygghetsboende med aktivitetscenter, enligt stadens äldreboendeutredning (ÄBO). Förvaltningarnas äldreboendeplan för regionen lämnas till äldreförvaltningen som underlag till stadens gemensamma planering.

Förvaltningarnas samlade bedömning är att utbudet av servicehus samt vård- och omsorgsboende väl tillgodoser behovet under de närmaste åren. Det finns en risk för en överkapacitet av servicehus och vård- och omsorgsboende i regionen.

Det stora antalet tomma lägenheter på Fruängsgårdens servicehus, är bekymmersamt för äldreomsorgens ekonomi. Den framtida planeringen för Fruängsgårdens servicehus är därför en fortsatt angelägen fråga.

Det finns även tomma platser på vård- och omsorgsboende i egen regi och särskilt vid Fruängsgårdens vård- och omsorgsboende. Boendet har 128 platser och har i genomsnitt minst åtta tomma platser. Förvaltningen avser därför att anpassa antalet platser utifrån behoven och efterfrågan, vilket kan komma att innebära tillfällig avstängning av avdelning.

Förvaltningen kommer även att se över vilka andra samordningsvinster som är möjliga att genomföra.

Utveckling av vård- och omsorgsboende med olika inriktningar som kan tillgodose olika målgruppers behov, såsom äldre med psykisk ohälsa och/eller missbruk och äldre hemlösa är en viktig gemensam fråga för staden.

Kvalitetsuppföljning och enheternas systematiska kvalitetsarbete

Verksamheternas kvalitet följs upp genom årliga verksamhetsuppföljningar som genomförs av förvaltningen, utifrån stadens gemensamma uppföljningsmallar för äldreomsorgen.

Verksamhetsuppföljningarna anmäls till stadsdelsnämnden och äldre- och omsorgsnämnden.

I stadens regi genomförs kvalitetsuppföljningar på vård- och omsorgsboende, servicehus och i hemtjänsten av särskilt utbildade kvalitetsobservatörer.

På individnivå gör biståndshandläggarna individuppföljning för att säkerställa att den enskilde får sina insatser utförda enligt beslut och genomförandeplanen.

Vid vård- och omsorgsboende som drivs på entreprenad genomförs avtalsuppföljning samt oanmälda besök dag-, kvälls-/nattetid av förvaltningens medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS) och uppföljare/administrativ sekreterare. Oanmälda kvälls-/nattbesök genomförs även på vård- och omsorgsboende i egen regi.

Förvaltningens MAS genomför varje år en kartläggning av hälso- och sjukvårdsinsatser/kvalitetsindikatorer i stadsdelens särskilda boendeformer i egen regi och på entreprenad. Resultatet redovisas till stadsdelsnämnden i en rapport.

Brukarnas nöjdhet med verksamheternas kvalitet följs upp genom årliga brukarundersökningar för dagverksamhet, hemtjänst, servicehus och vård- och omsorgsboende.

Enheterna arbetar systematiskt med att förbättra och utveckla sina verksamheter genom att analysera och ta tillvara resultaten från brukarundersökningar, inkomna synpunkter och klagomål från brukare och anhöriga, verksamhets- och kvalitetsuppföljningar, granskningar, eventuella utredningar enligt lex Sarah och lex Maria. Goda exempel från andra verksamheter, exempelvis från stadens kvalitetsutmärkelse och kvalitetsmässan kan inspirera till att utveckla den egna verksamheten.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel boende på vård- och omsorgsboende som upplever att måltiden är en trevlig stund på dagen	71 %	71 %	År
 Andel omsorgstagare som upplever att de kan påverka hur hjälpen utförs i äldreomsorgen	82 %	84 %	År
 Andel personer som får en daglig utevistelse - vård- och omsorgsboende	55 %	55 %	År
 Andel trygga omsorgstagare i äldreomsorgen	84 %	83 %	År
 Andelen nöjda omsorgstagare äldreomsorgen	82 %	84 %	År
 Antal personal en hemtjänsttagare med minst två besök om dagen möter under en 14-dagarsperiod	10	Max 10 personer	År

Nämndmål:

Äldre får insatser av god kvalitet som erbjuder delaktighet och stärker förmågan att leva värdigt och självständigt

Förväntat resultat

Äldre ska vara nöjda med äldreomsorgen och tycka att de är delaktiga och kan påverka planeringen och utformningen av sin äldreomsorg.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldre ska inbjudas att delta i matgrupper.	2017-01-01	2017-12-31
Äldre ska inbjudas till fokusgrupper för synpunkter och delaktighet kring olika utvecklingsområden inom äldreomsorgen.	2017-01-01	2017-12-31
Äldreomsorgens "ombud" i verksamheterna ska erbjudas kompetensutveckling.	2017-01-01	2017-12-31
Äldreomsorgens medarbetare ska erbjudas kompetensutveckling inom områdena kost och nutrition av dietist.	2017-01-01	2017-12-31
Äldreomsorgens medarbetare ska genomföra webbutbildningarna om demens.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Äldre som bor på särskilda boendeformer får en god hälso- och sjukvård som är trygg, säker och förebyggande

Förväntat resultat

De äldre som bor på vård- och omsorgsboende och servicehus samt de som bor i socialpsykiatrisk gruppboende ska få en trygg och säker hälso- och sjukvård. Att årsmålen för riskbedömningarna uppfylls.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
Andel boende som erbjuds munbedömning, enligt ROAG.	90 %		År
Andel boende som erbjuds riskbedömning för fall.	90 %		År
Andel boende som erbjuds riskbedömning för trycksår.	90 %		År
Andel boende som erbjuds riskbedömning för undernäring.	90 %		År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Särskild uppföljning av trycksår ska genomföras och rapporteras månadsvis till MAS.	2017-01-01	2017-12-31
Verksamheternas sjuksköterskor ska erbjudas sårvårdsutbildning.	2017-01-01	2017-12-31
Verksamhetschef ska säkerställa att en vårdplan upprättas för vård i livets slut vid väntat dödsfall.	2017-01-01	2017-12-31
Verksamhetschef ska säkerställa att registrering genomförs i BPSD-registret.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s inriktningsmål:

2. Ett klimatsmart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Naturens stillhet nära storstadens intensitet utmärker Stockholm. Smarta lösningar gör det enkelt för alla stockholmare att leva miljövänligt. Utan att äventyra förutsättningarna för framtida generationer växer staden med människan som utgångspunkt och med respekt för naturens gränser."

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål om ett klimatsmart Stockholm genom nämndens miljöhandlingsplan som utgår från Stockholms miljöprogram. Miljöprogrammet ligger till grund för nämndens miljöarbete. Nämndens verksamheter är energieffektiva och giftfria, sortering av matavfall görs och transportererna är miljömässigt hållbara. Förvaltningen utvecklar arbetet med att stärka den biologiska mångfalden i frågor som rör ekosystemtjänster och dagvattenhantering så att dessa anpassas till nya klimatförutsättningar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.1 Energianvändningen är hållbar

Stadsdelsnämnden byter regelbundet ut äldre vitvaror och armaturer mot mer energisnåla alternativ. Nämnden har sökt klimatinvesteringsmedel för att kunna genomföra förändringen i en snabbare takt.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Köpt energi (GWh)	2,05 GWh	1835 GWh	År

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter bedrivs med en tydlig miljömedvetenhet och är energieffektiva

Förväntat resultat

Stadsdelsnämnden kommer närmare målet i miljöprogrammet om att minska energianvändningen i den egna verksamheten med minst tio procent till år 2020.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Regelbundet byta ut äldre vitvaror och belysning mot mer energieffektiva alternativ.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.2 Transporter i Stockholm är miljöanpassade

Nämnden bidrar till stadens mål genom att endast använda miljöbilar i sina verksamheter. Av stadsdelsförvaltningens 17 miljöbilar är 3 elbilar. Ingen av dessa har dubbdäck.

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter använder i första hand miljöanpassade transporter

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens transporter sker med miljövänliga fordon enligt nämndens resepolicy.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Ersätta befintliga bilar då avtalet löper ut under året, med elbilar där det är möjligt.	2017-01-01	2017-12-31
Genom informationsinsatser säkerställa att de enheter som berörs tankar förnyelsebart drivmedel när detta finns att tillgå på tankstationerna.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.3 Stockholm har en hållbar mark- och vattenanvändning

Stadsdelsnämndens parkingenjörer har ett nära samarbete med landskapsarkitekterna på trafikkontoret och exploateringskontoret och påverkar genom det markanvändningen i stadsdelsområdet. Under 2017 kommer parkingenjörerna att fortbilda sig i frågor som rör ekosystemtjänster och dagvattenhantering för att kunna bevaka dessa frågor på ett tydligare sätt i parkutvecklingen. Arbetet med stadsodling fortsätter och medborgarna erbjuds att teckna brukaravtal med stadsdelsnämnden. Särskilt uppmuntras enskilda och föreningar att använda stadsodlingen som generationsöverskridande eller integrerande åtgärd.

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens parker har höga rekreativvärden och en rik biologisk mångfald

Förväntat resultat

Miljöprogrammets mål om att ekosystemtjänster ska främjas i stadsutveckling för att bidra till en god livsmiljö uppnås.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Öka parkingenjörernas kunskap om ekosystemtjänster och dagvattenhantering.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.4 Stockholms kretslopp är resurseffektiva

Kartläggning av möjligheterna att sortera matavfall i stadsdelsnämndens lokaler kommer att användas för att implementera matåtervinningskravet i enlighet med stadens miljöprogram.

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter minskar sin resursförbrukning och mängden avfall

Förväntat resultat

Det finns kärl för matåtervinning i samtliga av stadsdelsnämndens lokaler.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Sätta in kärl för matåtervinning i de av nämndens lokaler där det inte redan finns.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.5 Stockholms miljö är giftfri

I de projekt där stadsdelsnämnden hyr förskolelokaler i bottenvåningen på bostadshus finns i byggskedet ett nära samarbete med ansvarigt byggbolag. I detta samarbete ska stadsdelsnämnden bli tydligare med vilka krav som ställs på ytskikt och fast inredning i förskolorna.

Verksamheterna minskar användandet av olämpliga kemikalier och köper i ökad utsträckning ekologiska livsmedel. Förskolornas inköp av ekologiska varor är högre än årsmålet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel av stadens förskolor som har genomfört alla åtgärder på nivå 1 enligt kemikaliecentrums vägledning för kemikaliesmart förskola	100 %	95%	År
 Andel bygg- och anläggningsentreprenader i stadens regi som uppfyller stadens krav avseende användning av Byggvarubedömningen (BVB) eller därmed jämförliga system	75 %	75%	År
 Andel inköpta ekologiska livsmedel i staden i kronor av totala värdet av inköpta måltider och livsmedel	44 %	40%	År

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter är kemikaliesmarta

Beskrivning

Vid beställning, upphandling och byggande av förskolor använder stadsdelsnämnden aktuell forskning för att bygga så kemikaliesmarta förskolor som möjligt.

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens förskolor har låg andel kemikalier i ytskikt och fast inredning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Ställa krav på byggbolag att använda miljövänliga alternativ vid nyproduktion av förskolor.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

2.6 Inomhusmiljön i Stockholm är sund

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att förvaltningens lokaler har en god ljud- och luftkvalitet.

Stadsdelsnämnden samlar in och rapporterar protokoll för obligatorisk ventilationskontroll (OVK-protokoll) från fastighetsägare.

Nämndmål:

Inomhusmiljön i stadsdelsnämndens verksamheter är sund

Förväntat resultat

OVK-protokollen rapporteras in till miljöförvaltningen årligen. Eventuella felaktigheter åtgärdas.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Uppföljning av luftkvalitet.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s inriktningsmål:

3. Ett ekonomiskt hållbart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: Stockholm är nytänkandets centrum i världen. Det gynnsamma innovationsklimatet får företag och människor att blomstra. Näringslivets mångfald och det livslånga lärandet ger alla stockholmare frihet att följa och förverkliga sina drömmar. Stockholm är en central nod i ett globalt nätverk av framgångsrika städer. En stad i världen, men också en världens stad som attraherar internationella entreprenörer, studenter och besökare."

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att ha en ekonomi i balans och säkerställa att alla resurser utnyttjas effektivt. Verksamheterna ska bedrivas inom beslutad budget och styrning och uppföljningen ska vara tydlig. Nämnden arbetar för att fler personer ska klara sin egen försörjning och leva ett självständigt liv.

Nämnden uppnår en budget i balans genom systematisk styrning, uppföljning av verksamhet och ekonomi samt genom tydlig ekonomistyrning och säkra prognoser.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.1 Stockholm är en världsledande kunskapsregion

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att samverka med högskolor och universitet i regionen inom områdena förskola, socialtjänst, äldreomsorg och administration i syfte att stärka kopplingen mellan verksamhet, praktik, utbildning och forskning. Se vidare under KF 3.3. I första hand riktar sig detta mål till utbildningsnämnden och arbetsmarknadsnämnden och nämnden formulerar därför inga egna nämndmål.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.2 Stockholm är en företagsvänlig stad

Stockholm ska vara hållbar avseende såväl ekonomisk, social, demokratisk som ekologisk utveckling. För Söderort är en ökad etablering av attraktiva arbetsplatser särskilt viktig. För att nå framgång krävs deltagande från alla stadens nämnder och bolag, näringsliv och fastighetsägare. I det arbetet ska utvecklingen av Telefonplan till ett kluster för kreativa näringar prioriteras. Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom att ha kontakter med det lokala näringslivet.

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden har god samverkan med det lokala näringslivet

Förväntat resultat

Att stadsdelsförvaltningen har etablerade kontakter med det lokala näringslivet.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.3 Fler jobbar, har trygga anställningar och försörjer sig själva

De personer i stadsdelsområdet som har behov av ekonomiskt bistånd får tidigt aktiva, individuellt anpassade insatser för att erhålla egen försörjning. Den enskilde är delaktig när insatserna planeras och insatserna sker i samverkan med andra aktörer som Jobbtorg, Arbetsförmedling, andra enheter inom socialtjänsten och med hälso- och sjukvården. De personer som kontaktar nämnden rörande ekonomiskt bistånd får tydlig och lättillgänglig information om rätten till ekonomiskt bistånd och handlägningsprocessen. Handläggningen av ekonomiskt bistånd sker rättssäkert och med god transparens.

Nämndens egna arbetsmarknadsinsatser; arbetsträning, Offentligt skyddad anställning (OSA) och Stockholmsjobb är steg på vägen mot den enskildes mål om varaktig, egen försörjning genom arbete.

I stadsdelsområdet får 300 ungdomar meningsfulla feriearbeten utifrån sina förutsättningar i kommunala verksamheter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel personer som har ekonomiskt bistånd i förhållande till befolkningen	0,81 %	1,7 %	Tertial
 Andel vuxna med långvarigt ekonomiskt bistånd jämfört med samtliga vuxna invånare	0,56 %	1,1 %	Tertial
 Antal aspiranter som fått Stockholmsjobb	22 st	850 st	Tertial
 Antal praktiktillfällen som genomförs inom stadens verksamheter av de aspiranter som Jobbtorg Stockholm matchar	20 st	500 st	Tertial
 Antal tillhandahållna platser för sommarjobb	300 st	8 500 st	År
 Antal tillhandahållna platser för Stockholmsjobb	15 st	900 st	Tertial
 Antal ungdomar som fått sommarjobb i stadens regi	300 st	8 500 st	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Stadsdelsnämnderna ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden stärka arbetet med kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden för att öka delaktigheten och den ekonomiska jämställdheten i staden.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Invånarna i stadsdelsområdet är självförsörjande

Förväntat resultat

Andelen invånare i stadsdelsområdet som uppbär ekonomiskt bistånd ska minska. Vid senaste mätningen låg indikatorn på 0,82 procent.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Avdelningen för social omsorg ska använda de arenor för samverkan som erbjuds inom ramen för FINSAM och aktivt medverka för att ta fram projektidéer inom FINSAM.	2017-01-01	2017-12-31
Förvaltningen prioriterar ungdomar som har funktionsnedsättning till feriearbete.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.4 I Stockholm är det enkelt att utbilda sig genom hela livet

Stadsdelsnämnden samverkar med arbetsmarknadsnämnden bland annat rörande arbetsmarknadsåtgärder som samordnas av Jobbtorg Stockholm, Stockholmsjobb, OSA och individuellt anpassade arbetsmarknadsinsatser. Samverkan med utbildningsnämnden sker inom det förebyggande arbetet inom socialtjänst, förskola, fritid och polis. Se vidare under KF 1.1 och 3.3.

Nämndmål:

Medarbetarna erbjuds möjlighet till kompetensutveckling

Förväntat resultat

All tillsvidareanställd personal har adekvat utbildning för sin befattning och har möjlighet att kompetensutvecklas.

Kommentar

Se särskilda redovisningar.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

3.5 Stockholms stads ekonomi är långsiktigt hållbar

Stadsdelsnämnden bidrar till inriktningsmålet genom att ha en ekonomi i balans och säkerställa att alla resurser utnyttjas effektivt. Förslaget till budget utgår från stadens resursfördelningssystem och från att kommunfullmäktiges prioriteringar ska få genomslag i nämndens budget. Stadsdelsnämnderna får resurser i relation till det förväntade behovet och inte utifrån faktiska kostnader. I fördelningen inkluderas samtliga löpande kostnader för att

bedriva en verksamhet, inkluderat personal, lokaler, administration och övriga kostnader. Budgethållning är en förutsättning för kvalitet och stabilitet i verksamheten. Verksamheterna ska bedrivas inom beslutad budget och styrning och uppföljning ska vara tydlig. En tydlig ekonomistyrning och säkerhet i prognoser är en förutsättning för att skapa och behålla stabilitet i verksamheten.

Prognossäkerheten är central i arbetet med att uppnå budgethållning. Enheterna följer regelbundet upp ekonomin genom kontakter mellan enhetschef, avdelningschef och controller inför månads- och tertialrapporter och analyserar då kostnader och intäkter som underlag för prognos på årsutfallet. Vid befarade underskott vidtas åtgärder omedelbart och verksamheten anpassas utifrån de nya förutsättningarna. En förutsättning för detta är att prognoserna görs så säkra som möjligt. Åtgärder för att öka prognossäkerheten pågår kontinuerligt i form av utbildningsinsatser, information om aktualiserade rutiner för månadsbokslut och prognosarbetet samt dialog om prognosvariationer med enheterna ger säkrare signaler om det ekonomiska läget.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Nämndens budgetföljsamhet efter resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens budgetföljsamhet före resultatöverföringar	100 %	100 %	Tertial
 Nämndens prognossäkerhet T2	+/-1 %	+/- 1 %	År

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter har en långsiktigt hållbar ekonomi

Förväntat resultat

Verksamheterna bedrivs på ett kostnadseffektivt sätt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Öka chefernas kunskap om månadsuppföljningar och prognossäkerhet.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s inriktningsmål:

4. Ett demokratiskt hållbart Stockholm

Vision 2040 Ett Stockholm för alla: "Ingenstans är demokratin mer vital än i Stockholm. Stockholmare är delaktiga i stadens utveckling och känner samhörighet med sin stad. Deras engagemang tas tillvara och ger riktning åt framtiden. Stockholm är ett föredöme i skyddet av de mänskliga rättigheterna. Lika rättigheter och stora möjligheter kommer alla till del i en stad tillgänglig för alla."

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges inriktningsmål genom att verka för att nämndens verksamheter är jämställda, fria från diskriminering och att mänskliga rättigheter respekteras. Alla som har kontakt med nämndens verksamheter bemöts med kunskap och respekt. En handlingsplan och utbildningsplan för arbetet med jämställdhetsintegrering implementeras, barnets bästa beaktas i beredningen av ärenden, informationen är tydlig och tillgänglig, stadsmiljön utvecklas så att alla känner sig trygga.

Välfungerande verksamheter och kompetenta, engagerade chefer och medarbetare är grundläggande för att uppfylla målet. Utöver det viktiga dagliga arbetet för att på olika sätt

vara en bra arbetsgivare bidrar nämnden genom att fokusera på utveckling inom områdena arbetsmiljö, samverkan, hälsa och kompetensförsörjning.

Under året kommer nämnden underlätta invånares möjlighet att komma i kontakt med lokala nämndpolitiker, stärka kontakter med det lokala civilsamhället och utveckla metoder för att ungas inflytande inom nämndens verksamhetsområden.

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.1 Stockholm är en jämställd stad där makt och resurser fördelas lika

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål om en jämställd stad genom ett fortsatt arbete av jämställdhetsintegrering av nämndens verksamheter. Under året kommer verksamheterna arbeta vidare med jämställdhetsanalyser utifrån den könsuppdelade statistik som finns framtagen, bland annat gällande föreningsbidrag. Fortsatta kompetensutvecklingsinsatser för chefer och nyckelpersoner kommer att ges för att stärka kompetensen i jämställdhetsfrågor. Administrativa avdelningen ansvarar för att följa upp och stötta verksamheternas arbete med jämställdhetsfrågor.

Utifrån stadsdelsnämndens handlingsplan för arbetet med jämställdhetsintegrering kommer en utbildningsplan för 2017 tas fram och implementeras. Arbetet med jämställdhetsnätverk inom förvaltningens olika avdelningar och verksamheter kommer att fortsätta för att sprida ett lärande och goda exempel.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Nämnden ska etablera rutiner för jämställdhetsanalyser i enlighet med programmet för ett jämställt Stockholm	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Parkerna i stadsdelsområdet är jämställda

Förväntat resultat

Nya parker i stadsdelsområdet planeras med ett tydligt jämställdhetsperspektiv.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Kunskapen om jämställd parkplanering förbättras hos stadsdelsnämndens parkingenjörer.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Stadsdelsnämnden fördelar makt och resurser jämställt

Förväntat resultat

En ökad kunskap om fördelning av resurser.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Alla enheter deltar vid jämställdhetsföreläsningar och jämställdhetsnätverk som arrangeras under året.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.2 Stockholms stad är en bra arbetsgivare med goda arbetsvillkor

Arbetsmiljö, samverkan och hälsa

Verktyg och rutiner för arbetsmiljöarbete exempelvis årshjul utvecklas och görs kända i organisationen. Kompetensinsatser genomförs för att förbättra samverkan i samverkansgrupper med arbetsgivare och fackliga företrädare på olika nivåer, liksom arbetsplatsträffar. Den årliga arbetsmiljöutbildningen förnyas utifrån att nämnden har en ny samarbetspartner för arbetsmiljöutbildning. Eftersom alla chefer och skyddsombud behöver ha tillräckliga kunskaper om arbetsmiljö bereds alla som har behov plats på arbetsmiljöutbildningen. Arbetet utifrån stadens handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndshandläggare fortsätter. Medarbetares sjukfrånvaro ska fortsätta att minska, i synnerhet för kvinnor, genom systematiskt arbete. Förskoleavdelningen ska i samråd med administrativa avdelningens personalenhet pröva hur tillfälliga vikariebehov inom förskolan kan tillgodoses via en så kallad vikariepool. Arbete med rehabilitering fortsätter och rutiner skapas för samarbetet med nya utförare inom företagshälsovården.

Insatser för friskvård:

- Alla anställda som arbetar heltid erbjuds en timme friskvård per vecka när arbetet så tillåter. Deltidsanställda erbjuds friskvårdstid i proportion till anställningsgraden.
- Alla anställda kan köpa ett årskort till Stockholms sim- och idrottshallar till subventionerat pris.
- Alla anställda kan erhålla en subvention till friskvårdsaktivitet med högst 500 kr per anställd och år. Subventionen gäller inte simhallskortet som redan är subventionerat.
- Stadsdelsförvaltningen har avtal som gör att medarbetare får ett rabatterat pris vid tecknande av medlemskap hos SATS och Friskis & Svettis. Genom anställningen i staden finns möjligheter till rabatterade medlemsavgifter även på andra gym.

Kompetensförsörjning

Kartläggning av medarbetares kompetens fortsätter, och kopplas samman med en mer långsiktig planering för framtida kompetensbehov. Kompetensutveckling kommer att genomföras utifrån verksamheternas behov. Rekrytering underlättas genom förbättrade anställningsvillkor. Därför ska allmän visstidsanställning bara användas vid särskilda omständigheter, och en minskad andel av våra medarbetare ska vara ofrivilligt deltidsanställda. Metoden kompetensbaserad rekrytering blir välkänd genom utbildningsinsats och stöd från personalenheten, och används genomgående vid rekrytering.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Aktivt Medskapandeindex	83	83	År
 Index Bra arbetsgivare	83	fastställs 2017	År
 Index Psykosocial arbetsmiljö	78	fastställs 2017	År
 Sjukfrånvaro	7 %	tas fram av nämnden	Tertial
 Sjukfrånvaro dag 1-14	2,5 %	tas fram av nämnden	Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Nämnden ska ta fram kompetensförsörjningsplaner på 3-5 års sikt med aktiviteter för innevarande år. Kommunstyrelsen ska utifrån nämndernas underlag tillsammans med berörda nämnder ta fram en strategi för den framtida kompetensförsörjningen i staden, med särskilt fokus på välfärdsyrken.	2017-01-01	2017-12-31
 Socialnämnden ska i samråd med stadsdelsnämnderna kartlägga aktuella utbildningsnivåer bland anställda inom LSS-verksamheter.	2017-01-01	2017-12-31
 Utbildningsnämnden och stadsdelsnämnderna ska intensifiera arbetet med att skapa trygga anställningar och goda arbetsvillkor genom att minimera användningen av allmänna visstidsanställningar i yrkeskategorier där denna anställningsform är frekvent.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens medarbetare är professionella, engagerade och har en god arbetsmiljö

Förväntat resultat

Delaktighet och ett bra arbetsklimat finns på nämndens arbetsplatser. Engagerade chefer och medarbetare bidrar till bra verksamhet och en god arbetsmiljö. Dialog om arbetsmiljö och verksamhet förs på arbetsplatsträffar och i samverkansgrupper. Kvinnors långtidssjukfrånvaro närmar sig männens lägre värde. Medarbetarnas arbetsvillkor förbättras och engagemang och trivsel ökar, vilket ger bättre resultat i medarbetarenkäten. Indikatorerna under 4.2 används för uppföljning av det förväntade resultatet.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Procentuell andel medarbetare som har en ofrivillig deltidsanställning	0,5 %		Tertial

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Alla enheter ska utifrån medarbetarenkätens resultat göra en handlingsplan, som åtgärdas och följs upp under året.	2017-01-01	2017-12-31
Allmän visstidsanställning ska användas i minskad omfattning.	2017-01-01	2017-12-31
Andelen timavlönade medarbetare ska minska.	2017-01-01	2017-12-31
Avdelningarna social omsorg och äldreomsorg ska genomföra en gemensam konferens i syfte att synliggöra enheternas arbete med handlingsplanen för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndsbedömare och sprida goda exempel.	2017-01-01	2017-12-31
Enheter ska i tertialrapport 2 redovisa arbetet utifrån förvaltningens jämställdhets- och mångfaldsplan.	2017-01-01	2017-08-31
Nyrekrytering av deltidsanställda ska endast ske efter noggrant övervägande.	2014-01-01	2017-12-31
Utbildning i kompetensbaserad rekrytering ska genomföras.	2017-01-01	2017-12-31
Verktyg och rutiner för arbetsmiljöarbete ska förbättras och göras kända.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.3 Stockholm är en stad som lever upp till mänskliga rättigheter och är fritt från diskriminering

Stadsdelsnämnden bidrar till kommunfullmäktiges mål genom insatser som har sin utgångspunkt i diskrimineringsgrunderna, det vill säga att någon missgynnas eller behandlas sämre än någon annan och att det har samband med kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder. Resultat från brukarundersökningar som avser diskriminering kommer att följas upp och arbetas vidare med inom respektive verksamhetsområde.

För att stärka ett främjande perspektiv kommer nämndens verksamheter att erbjudas utbildningsinsatser för att stärka kunskaperna om mänskliga rättigheter. Fortsatt arbete sker för att stärka barnperspektivet inom socialtjänsten. Förvaltningen ska i befintliga öppna verksamheter för barn och unga erbjuda mötesplatser/forum som är särskilt riktade till flickor och hbtq-personer.

Stadsdelsnämnden driver det lokala minoritetsarbetet framåt bland annat genom mötesplatser och informationsinsatser, i samverkan med stadens förvaltningar.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel brukare i dagverksamhet för äldre som inte upplever diskriminering	98 %	Öka	År
 Andel brukare inom omsorgen för personer med funktionsnedsättning som inte upplever diskriminering	98 %	Öka	År
 Andel brukare inom social-psykiatri som inte upplever diskriminering	98 %	Öka	År
 Andel brukare som inte upplever diskriminering inom förskolan och familjedaghem	98 %	Öka	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Nämnden ska etablera rutiner för att följa upp hbtq-personers upplevelser av verksamheternas utformning och bemötande i enlighet med hbtq-programmet i Stockholms stad	2017-01-01	2017-12-31
 Stadsdelsnämnderna ska utbilda och säkerställa kompetens om rasism och diskriminering hos chefer och personal som möter invånare. Kommunstyrelsen ska bistå i detta arbete med utgångspunkt i ECCARS tiopunktsprogram	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter utgår från mänskliga rättigheter, är fria från diskriminering och alla som kommer i kontakt med nämndens verksamheter bemöts likvärdigt

Förväntat resultat

Alla som har kontakt med förvaltningens verksamheter bemöts med kunskap och respekt.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Förvaltningen ska i befintliga öppna verksamheter för barn och unga	2017-01-01	2017-12-31

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
erbjuda mötesplatser/forum särskilt riktade till flickor och hbtq-personer.		

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.4 Stockholm är en stad som respekterar och lever upp till barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention

Barnperspektivet ska beaktas i all planering, beslut och utförande av insatser som berör barn. Nämndens verksamheter har kända rutiner för hur nämnden arbetar med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor. Inom nämndens myndighetsutövande enheter ska barnets bästa beaktas i alla ärenden oavsett om ärendet direkt eller indirekt berör ett barn. I utredningar, insatser och uppföljningar används metoder som synliggör barnets synpunkter och behov. Barnperspektivet och barnets eget perspektiv beaktas särskilt i beslut om ekonomiskt bistånd.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
 Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barnkonsekvensanalyser och barnchecklistor i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31
 Nämnden ska etablera rutiner för arbetet med barns delaktighet och inflytande i enlighet med strategin för barnets rättigheter och inflytande i Stockholms stad (4.4)	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Stadsdelsnämndens verksamheter beaktar barnperspektivet och uppfyller de krav som anges i FN:s barnkonvention

Förväntat resultat

Stadsdelsnämndens verksamheter tar tillvara barnets rättigheter i enlighet med FN:s barnkonvention. Barnens synpunkter och behov är synliga i alla beslutsunderlag som berör barn.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Avdelningen social omsorgs myndighetsutövande enheter ska se över och vid behov utarbeta rutiner och samverkansformer för att säkerställa att barnets perspektiv och barnperspektivet synliggörs i utredningar och insatser.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.5 Stockholm är en stad där ingen behöver vara rädd för våld

Inom stadsdelsnämndens verksamhet finns ett specialistteam som arbetar med insatser till våldsutsatta vuxna och med att ge stöd till förövare. Alla berörda verksamheter kommer att medverka i att implementera stadens program mot våld i nära relationer och hedersrelaterat våld och förtryck så snart det antas. Stadsdelsnämnden kommer att möjliggöra för medarbetare att delta i stadens utbildningar rörande att upptäcka våldsutsatthet hos barn och vuxna och uppmärksamma detta. Inom stadsdelsnämndens verksamhet finns det kända rutiner

och metoder för arbetet med våldsutsatta.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel medarbetare som gått utbildning om att upptäcka barn som upplever våld i nära relation samt hedersrelaterat våld, som anser sig ha fått redskap för att upptäcka och samtala med barn om sin situation	80 %	Tas fram av nämnden	År
 Andel medarbetare som har genomgått utbildning om att upptäcka våldsutsatthet och konsekvenser av detta inkl särskilt utsatta grupper	80 %	Tas fram av nämnden	År
 Antal personer som utsatts för våld i nära relation som är kända av socialtjänsten	100 st	tas fram av nämnden	År

Nämndmål:

Hägersten-Liljeholmen är ett stadsdelsområde där ingen behöver vara rädd för våld

Förväntat resultat

Våldsutsatta personer som kommer i kontakt med förvaltningens verksamheter ska få stöd och skydd utifrån sina behov. Den våldsutsatte möter medarbetare i nämndens verksamheter som har kompetens att uppmärksamma situationen och ge rätt vägledning.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Äldreomsorgens medarbetare ska genomföra webbutbildningen Våld i nära relationer bland äldre.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.6 Stockholm är en tillgänglig stad för alla

Alla oavsett funktionsförmåga ska tillförsäkras integritet, självbestämmande och möjlighet att kunna delta på lika villkor i samhällets gemenskap. Förvaltningen erbjuder individuellt anpassade stödinsatser till personer som har någon form av funktionsnedsättning i syfte att alla invånare i stadsdelsområdet ska kunna leva ett självständigt liv. Personer med funktionsnedsättningar tillförsäkras behövligt stöd och service i form av till exempel boendestöd, gruppboende, sysselsättning, daglig verksamhet och stöd till att få en anställning. Insatserna präglas av hög kvalitet, trygghet och delaktighet. Den enskilde deltar i framtagandet av sin egen genomförandeplan och har på så sätt inflytande över hur insatsen utförs. Förvaltningens utförarverksamheter inom funktionsnedsättningsområdet bedriver ett aktivt utvecklingsarbete i syfte att öka brukarnas delaktighet och självständighet vilket skapar goda förutsättningar för en tillgänglig stad för alla.

Stadsdelsnämndens information och kommunikation är planerad, medveten och effektiv. Information som tas fram i verksamheterna är anpassad för den målgrupp informationen är riktad till.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de blir väl bemötta av stadens personal (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	89 %	År
 Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att de kan påverka insatsens utformning (stöd och service till personer med	80 %	77 %	År

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
♀ funktionsnedsättning)			
♀ Andel personer med funktionsnedsättning som upplever att stadens inne och utemiljö är tillgänglig och användbar. (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	60 %	tas fram av nämnden	År
♀ Andel personer som upplever att de varit delaktiga i upprättandet av genomförandeplaner	65 %	Fastställs 2017	År
♀ Andelen personer med funktionsnedsättning som upplever att de har en fungerande bostad (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	83 %	tas fram av nämnden	År
♀ Brukarens upplevelse av trygghet - LSS-boende, vuxna och barn (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	91 %	91 %	År
♀ Nöjda brukare - Daglig verksamhet (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	87%	År
♀ Nöjda brukare - korttidsboende (stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	90 %	90 %	År
♀ Nöjda brukare - LSS-boende, vuxna och barn (Stöd och service till personer med funktionsnedsättning)	87 %	87 %	År

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
♀ Socialnämnden ska i samarbete med arbetsmarknadsnämnden och stadsdelsnämnderna göra en översyn av dagliga verksamheters arbete mot arbetsmarknaden för deltagarna. Där ingår resursfördelningen samt samverkan mellan arbetsrehabiliterande insatser.	2017-01-01	2017-12-31
♀ Socialnämnden ska i samarbete med kommunstyrelsen och stadsdelsnämnderna utreda i vilken form hälso- och sjukvården inom LSS ska bedrivas i staden efter att projektiden går ut	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Kommunikation och information är planerad, medveten, effektiv och tillgänglig för alla

Förväntat resultat

Andelen invånare som vet var information finns för att komma i kontakt med stadens verksamheter ska öka.

Andelen medarbetare som har tillgång till den information de behöver för arbetet ska öka.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Information på jämför service, webb och intranät ska uppdateras kontinuerligt samt ses över en till två gånger per år.	2017-01-01	2017-12-31

Nämndmål:

Personer med funktionsnedsättning lever ett självständigt liv och deltar på lika villkor i samhället

Förväntat resultat

Personer med funktionsnedsättning som beviljas stödinsatser av socialtjänsten ska vara nöjda

med den insats som beviljats samt uppleva att de kan påverka utformningen av insatsen.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Bedriva verksamhet på eftermiddags/kvällstid för ungdomar 13-17 år med funktionsnedsättning.	2015-01-01	2017-06-30
Förvaltningen ska initiera en brukarstyrd tillgänglighetsinventering med syfte att ta reda på hur väl socialtjänsten är tillgänglig för olika typer av funktionsnedsättningar.	2017-01-01	2017-12-31
Förvaltningens socialtjänst ska medverka i utvecklingen av ett digitalt kommunikationsstöd för barn och unga med intellektuell funktionsnedsättning. Kommunikationsstödet ska ge barnen större möjligheter att påverka och göra sin röst hörd i utrednings- och uppföljningssamtal.	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.7 Stockholm är en demokratisk stad där invånarna har inflytande

Stadsdelsförvaltningen har en viktig roll att ge information och förmedla kunskaper om hur den demokratiska processen fungerar och att skapa dialog mellan invånare och politiker för att ta tillvara invånares åsikter, intressen och idéer. Syftet är att öka delaktigheten och dialogen med invånarna i Hägersten-Liljeholmen. Olika former för brukarinflytande och delaktighet finns i nämndens verksamheter, däribland samverkansforum med föräldrar och råden knutna till stadsdelsnämnden, se kommunfullmäktiges mål 1.1, 1.2, 1.3, 1.5, 1.7 och 4.4.

Under året kommer förvaltningen bland annat att arbeta med att öka invånares möjlighet att komma i kontakt med lokala nämndpolitiker, stärka kontakter med det lokala civilsamhället och utveckla metoder för att ungas inflytande inom nämndens verksamhetsområden. Förvaltningen kommer även att undersöka valdeltagandet i syfte att se vilka insatser som kan sättas in i områden där valdeltagandet är lägre och arbeta för att implementera delar av det lokala utvecklingsprogrammet, det senare beskrivs framför allt under kommunfullmäktiges mål 1.5.

Tyck-till-appen och synpunktsportalen är stadsdelsnämndens viktigaste verktyg för att få in synpunkter om stadsmiljön från invånarna i stadsdelsområdet. Invånarna ska kunna förvänta sig en snabb återkoppling och ett bra bemötande när de rapporterar in synpunkter.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel stockholmare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor	T2	Fastställs 2017	År
 Andel stockholmare som vet hur de kan påverka beslut som rör deras närmiljö	T2	Fastställs 2017	År
 Andel stockholmare som är aktiva inom civilsamhällets organisationer	T2	Fastställs 2017	År

Nämndmål:

Invånare är delaktiga och har möjlighet att påverka

Förväntat resultat

Andel invånare som har förtroende för stadsdelsförvaltningen i det område där de bor ökar och andel brukare som upplever delaktighet i nämndens verksamheter ökar.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Stärk kontakter med det lokala civilsamhället.	2017-01-01	2017-12-31
Undersök valdeltagande i stadsdelsområdet.	2017-01-01	2017-12-31
Utveckla dialogen med medborgarna via Tyck till-appen och synpunktsportalen.	2017-01-01	2017-12-31
Öka invånares möjlighet att komma i kontakt med de förtroendevalda.	2017-01-01	2017-12-31
Öka ungas möjligheter till inflytande och delaktighet i nämndens verksamhetsområde	2017-01-01	2017-12-31

KF:s mål för verksamhetsområdet:

4.8 Offentlig upphandling utvecklar staden i hållbar riktning

Vid inköp och upphandling följs stadens program för upphandling. För att säkerställa avtalstrohet görs elektroniska inköp med anslutna leverantörer. Tydliga kvalitetskrav ska ställas, såsom att inköpta varor ska vara producerade under hållbara och ansvarsfulla förhållanden, med miljöhänsyn och krav på socialt ansvar. De leverantörer staden anlitar ska dela stadens mål i fråga om respekt för grundläggande mänskliga- och demokratiska fri- och rättigheter.

För de fall leverantörer inte är kollektivavtalsanslutna ska, så långt det är ändamålsenligt och möjligt enligt lag, krav ställas på särskilda kontraktsvillkor i nivå med svenska kollektivavtal.

I bilaga 4 plan för upphandling redovisas planerade upphandlingar med kontraktets sammanlagda värde är över 1,8 mnkr samt pågående entreprenadkontrakt med individanknytning.

Under 2017 planeras även följande upphandlingar med beräknat kontraktsvärde under 1,8 mnkr påbörjas:

- Skötsel av plaskdammar. Gemensam upphandling med fyra andra stadsdelar.
- Bemanningstjänster vid tillfälliga vakanser inom äldreomsorgen och omsorgen om personer med funktionsnedsättning. Gemensam upphandling med andra stadsdelar.
- Konsumentvägledning. Gemensam upphandling med fem andra stadsdelar
- Trygghetslarm inom servicehus och särskilda boendeformer. Gemensam upphandling med andra stadsdelar och äldreförvaltningen

Nämnden har även följande entreprenadavtal utan individanknytning:

- Städtjänster med avtalstid 2016-03-01 - 2017-09-30 med möjlighet till förlängning ett år.
- Fruängsgårdens restaurang/måltidsservice med avtalstid 2016-08-16 – 2018-08-15 med möjlighet till förlängning ett plus ett år.
- Parkskötsel, renhållning och vinterväghållning på parkmark med avtalstid 2015-10-01 – 2018-09-30 med möjlighet till förlängning i två år.
- Markarbeten vid parkinvesteringar med avtalstid 2016-06-27 – 2018-05-14 med möjlig förlängning ett plus ett år.

Indikator	Årsmål	KF:s årsmål	Periodicitet
 Andel elektroniska inköp	T1	Tas fram av nämnden	Tertial
 Andel upphandlade avtal där en plan för systematisk uppföljning har tagits fram	100 %	Fastställs 2017	År

Nämndmål:

Vid offentliga upphandlingar ställer stadsdelsnämnden krav som bidrar till social, miljömässig och ekonomisk hållbar utveckling

Förväntat resultat

Tydliga krav i förfrågningsunderlag och avtal. Systematiska avtalsuppföljningar. Ökad andel elektroniska inköp.

Aktivitet	Startdatum	Slutdatum
Arbeta aktivt för att öka andelen elektroniska inköp	2017-01-01	2017-12-31
Genomföra systematiska avtalsuppföljningar	2017-01-01	2017-12-31

Uppföljning av ekonomi

Nämndens ekonomiska förutsättningar

Kommunfullmäktige fördelar resurser till nämndens verksamheter genom resursfördelningssystemet. Utgångspunkten för fördelningen till nämndens verksamheter i denna verksamhetsplan är kommunfullmäktiges prioritering. Nettobudgeten för nämndens driftverksamhet om 1 856,1 mnkr består av kostnader med 1 931,7 mnkr och intäkter med 75,6 mnkr. För investeringar har 16,1 mnkr fördelats. Administrationen finansieras gemensamt av verksamheterna. I tabellen nedan redovisas fördelningen till nämndens verksamheter.

	RAM KF 2017			OMFÖRDELNING KOSTNADER 2017			VP 2017		
	NETTO	Intäkter	Kostn.	Adm. och buffert	Barn och Ungdom	Korr. över 65 år	Kostn.	Intäkter	NETTO
Nämnd- och förvaltningsadm.	0,0	0,0	0,0	48,8	0,0	0,0	48,8	0,0	48,8
Individ- och familjeomsorg	138,8	2,4	141,2	-4,7	8,1	1,1	145,7	2,4	143,3
varav socialpsykiatri	47,5	0,0	47,5	-1,6	0,0	1,1	47,0	0,0	47,0
Stadsmiljöverk.	13,1	0,0	13,1	-0,4	0,0	0,0	12,7	0,0	12,7
Avskrivningar	7,8	0,0	7,8	0,0	0,0	0,0	7,8	0,0	7,8
Internräntor	1,5	0,0	1,5	0,0	0,0	0,0	1,5	0,0	1,5
Förskoleverksamhet	674,0	52,5	726,5	-24,1	4,6	0,0	707,0	52,5	654,5
Barn, kultur och fritid	41,2	0,0	41,2	-1,4	-12,7	0,0	27,1	0,0	27,1
Äldreomsorg	589,4	17,4	606,8	-20,1	0,0	-1,1	585,6	17,4	568,2
Stöd och service till personer med funktionsneds.	315,2	0,0	315,2	-10,5	0,0	0,0	304,7	0,0	304,7
Arbetsmarknadsåtg.	10,5	1,5	12,0	-0,4	0,0	0,0	11,6	1,5	10,1
Ekonomiskt bistånd	64,6	1,8	66,4	-2,2	0,0	0,0	64,2	1,8	62,4
varav handläggning	16,0	0,0	16,0	-0,5	0,0	0,0	15,5	0,0	15,5
Övrig verksamhet	0,0	0,0		15,0	0,0	0,0	15,0	0,0	15,0
SUMMA	1 856,1	75,6	1 931,7	0,0	0,0	0,0	1 931,7	75,6	1 856,1

Finansieringen av nämnd- och förvaltningsadministration uppgår till 2,54 procent av nämndens budget. Kommunfullmäktige fördelar inga resurser för administration. Budget för administrationen fördelas därför genom ett procentuellt avdrag från respektive verksamhetsområde.

Kommunfullmäktige fördelar resurser till verksamhet för barn, kultur och fritid. Eftersom dessa verksamheter även bedrivs inom individ- och familjeomsorg respektive förskola behöver en fördelning av resurserna göras av nämnden. Budgeten för verksamhet för barn, kultur och fritid som är på 39,8 mnkr har efter avdrag för administration fördelats med 8,1 mnkr till familjestöd, ungdomsmottagning samt till öppen förskola. Resterande 31,7 mnkr fördelas till kollo, fritidsgårdar, parklekar, fältassistenter, kultur- och föreningsverksamhet

samt demokratimedel.

Från äldreomsorgen har 1,1 mnkr fördelats till verksamhet socialpsykiatri som har kostnadsansvaret för personer som fyller 65 år under 2017, medan resurserna från kommunfullmäktige fördelas till äldreomsorgen. Till övrig verksamhet har 15,0 mnkr fördelats från samtliga verksamheter för omstruktureringskostnader och övriga oförutsedda kostnader inklusive en förvaltningsgemensam buffert.

Nedan följer analyser och tabeller per verksamhetsområde. Tabellerna visar fördelade intäkter och kostnader samt nettobudget för 2016 och 2017. I kolumn prognos 2016 och bokslut 2015 inkluderas omslutningsförändringar, prestationsförändringar och budgetjusteringar.

Omslutningsförändringar om 190,4 mnkr redovisas separat tabell i enlighet med bilaga 1.

Nämnd- och förvaltningsadministration

Nämnd- och förvaltningsadm. (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	0,0	0,0	0,0	1,5	2,2
Kostnader	47,4	48,8	-1,4	51,5	44,8
Netto	47,4	48,8	-1,4	50,0	42,6

Budgeten för nämnd- och förvaltningsadministration uppgår till 48,8 mnkr, vilket motsvarar 2,54 procent av nämndens totala anslag. Kommunfullmäktige fördelar inga resurser för administration och budget för administrationen fördelas därför genom ett procentuellt avdrag från verksamheternas budget. Andelen av budget som går till nämnd- och förvaltningsadministration är oförändrad från 2016.

Budgeten för nämnd- och förvaltningsadministration uppgår till 48,8 mnkr vilket är en ökning med 1,4 mnkr jämfört med föregående år.

Förvaltningen beräknar att kostnaderna för nämnd- och förvaltningsadministration minskar med 2,7 mnkr mellan 2016 och 2017 främst på grund av att demokratimedel budgeteras inom barn, kultur och fritid.

Individ- och familjeomsorg

Individ- och familjeomsorg, exklusive socialpsykiatri (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	2,4	2,4	0,0	111,3	35,4
Kostnader	92,6	98,7	-6,1	229,4	138,2
Netto	90,2	96,3	-6,1	118,1	102,8

Individ- och familjeomsorgs (exklusive socialpsykiatri) nettobudget uppgår till 96,3 mnkr, vilket är en ökning med 6,1 mnkr jämfört med 2016. Ökningen förklaras av en central satsning i staden på barn och unga.

Intäkterna avser främst ersättning från Migrationsverket för ensamkommande flyktingbarns placeringskostnader, försäljning av verksamhet samt hyresintäkter.

Ett nytt ersättningssystem för ensamkommande flyktingbarn kommer att införas från och med den 1 juli 2017. Ersättningen kommer att schabloniseras och blir även lägre. Den beräknade

intäktsminskningen jämfört med nuvarande prognos blir cirka 14,0 mnkr. Barn- och ungdomsenheten förhandlar kontinuerligt om dygnspriset på boenden för att minska kostnaderna.

Stadsdelsnämnden ansöker om budgetjustering på 1,3 mnkr för arbete mot hemlöshet.

För 2016 prognostiserar individ- och familjeomsorgen ett nettounderskott med 27,3 mnkr efter budgetjusteringar som beviljats under året.

Socialpsykiatri (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	0,0	0,0	0,0	5,8	9,7
Kostnader	47,0	47,0	0,0	53,0	55,8
Netto	47,0	47,0	0,0	47,2	46,1

Socialpsykiatri

Ett nytt ersättningssystem för insatsen boendestöd införs 2017. Den nya modellen innebär att ersättningen till utförarna baseras på beslutade timmar istället för nuvarande intervall. Övriga insatsformer är oförändrade. Ersättningen för boendestöd förändras from 1 juli 2017. Fram till 1 juli 2017 gäller nuvarande ersättningsmodell även för boendestöd.

Stadsmiljöverksamhet

Stadsmiljöverksamhet (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Kostnader	12,5	12,7	-0,2	12,7	13,3
Netto	12,5	12,7	-0,2	12,7	13,2

Stadsmiljöverksamhetens nettobudget uppgår till 12,7 mnkr vilket är en ökning med 0,2 mnkr jämfört med budget 2016.

Kapitalkostnader inom parkinvesteringar

Kapitalkostnader (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Avskrivningar (netto)	10,3	7,8	2,5	10,3	10,0
Internräntor (Netto)	1,1	1,5	-0,4	1,1	1,3
Netto	11,4	9,3	2,1	-9,2	-8,7

Kapitalkostnaderna för 2017 uppgår till 9,3 mnkr vilket är en minskning med 2,1 mnkr jämfört med budget 2016. Minskningen beror på att avskrivningstiden löpt ut på flera anläggningar under 2016.

Förskoleverksamhet

Förskola (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	49,2	52,5	-3,3	63,1	69,8
Kostnader	674,8	707,0	-32,2	705,2	684,7
Netto	625,6	654,5	-28,9	642,1	614,9

Nämnden får en preliminär budget för förskoleverksamheten som bygger på antalet barn som var inskrivna i mars 2016, vilket var 5 099 barn. Slutlig budget för nämnden kommer att korrigeras efter faktiskt barnantal under året som ser ut att bli något färre än inskrivna barn i mars 2016.

Nettobudgeten för förskoleverksamhet är 654,5 mnkr vilket är en ökning med 28,9 mnkr jämfört med 2016. I ökningen ingår en ökning av antalet barn samt en höjning av schablonen med cirka 1,5 procent. Den kommunala förskolepengen uppgår till 80 procent av grundschablonen för barn i förskola och förskolepengen för barn i familjedaghem är 94 procent av grundschablonen. Det socioekonomiska tilläggsanslaget, som nämnden använder till barn i behov av särskilt stöd, har höjts med 1,7 mnkr. Nämnden kommer även att söka kompensation för förskolor med höga hyror.

Medel för att uppfylla barnomsorgsgarantin kommer att fördelas ur Kommunstyrelsens centrala medelsreserv. Barnomsorgsgarantin ska uppfyllas under hela året och utbyggnad ska ske kontinuerligt enligt plan.

Nytt för 2017 är att ansvaret för barn på obekvämlig arbetstid övergår till utbildningsförvaltningen.

Stadsdelsnämnden ansöker om 6,4 mnkr för giftfri förskola.

Barn, kultur och fritid

Barn, kultur och fritid (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter		0,0	0,0	2,1	2,1
Kostnader	21,4	27,1	-5,7	24,2	22,3
Varav demokratimedel		2,2	-2,2		
Netto	21,4	27,1	-5,7	22,1	20,2

Budgeten för barn, kultur och fritid uppgår till 27,1 mnkr vilket är en ökning med 5,7 mnkr jämfört med 2016. Ökningen beror främst på att demokratimedel finns budgeterade under verksamhetsområdet vilket det inte gjorde 2016.

I anslaget finns budgeterade medel för, fält- och preventionsarbete, fritidsgårdar, parklekar, flyktingförskola, öppna förskolor, sommarkollo, föreningsbidrag, kulturaktiviteter, kultursekreterare, konsumentvägledning och demokratimedel för bland annat genomförande av lokalt utvecklingsprogram (LUP).

Sommarkollotaxan har reducerats med 20 procent för hushåll med lägst inkomster.

Äldreomsorg

Äldreomsorg (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	18,8	17,4	1,4	140,5	134,3
Kostnader	572,7	585,6	-12,9	714,7	713,7
Netto	553,9	568,2	-14,3	574,2	579,4

Nettobudgeten för äldreomsorgen uppgår till 568,2 mnkr, vilket är en ökning med 14,3 mnkr i jämförelse med budget 2016. Budgetökningen innehåller en höjning av ersättningsnivåerna

för hemtjänst i ordinärt boende med 4,7 procent där 2 procent av höjningen avser kompensation för avböjda besök vars ersättning försvinner år 2017. Avlösning och ledsagning uppräknas med 2,0 procent. Ersättningsnivån för särskilda boenden höjs med 2,6 procent enligt förändringen av omsorgsprisindex (OPI). Lokalschablonen räknas upp enligt konsumentprisindex (KPI) vilket innebär en ökning med 1 procent. Ersättningen för biståndsbedömd dagverksamhet för äldre är däremot oförändrad i jämförelse med 2016. Servicehusen ingår inte i kundvalsmodellen och priset består av två delar, ett grundpris per person och månad och ett pris för respektive vårdnivå. Ersättning höjs med 2,7 procent från den tidigare prismodellen för hemtjänsten i servicehus samt grundkostnadsersättningen som beräknas utifrån faktiska kostnader.

Budgeten till vuxenheten och stöd och service till personer med funktionsnedsättning beräknas bli 2,9 mnkr lägre år 2017 på grund av att färre personer fyller 65 år det kommande året. Det procentuellt avdraget för nämndens omstruktureringskostnader, avveckling av resultatenhet, en förvaltningsgemensam buffert samt övriga oförutsedda kostnader minskar år 2017 och bidrar därför även till budgetökningen.

Intäktsbudgeten minskar med 1,4 mnkr år 2017 i jämförelse med 2016. Minskningen beror i huvudsak på en beräknad minskat antal äldre.

För 2016 prognostiserar äldreomsorgen ett nettounderskott med 17,6 mnkr efter budgetjusteringar som beviljats under året.

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning

Stöd och service till personer med funktionsnedsättning (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	0,0	0,0	0,0	60,4	61,2
Kostnader	288,5	304,7	-16,2	349,7	338,3
Netto	288,5	304,7	-16,2	289,3	277,1

Budgeten grundar sig främst på en schablonersättning per beslutad omsorgsnivå för varje brukare på boenden, daglig verksamhet och korttidsvistelse. Budgeten har beräknats utifrån prestationsmätningen hösten 2016 och kommer justeras efter två avläsningstillfällen under 2017. Ramen innehåller även ett fast anslag för insatser främst enligt socialtjänstlagen.

Nettobudgeten för stöd och service till personer med funktionsnedsättning uppgår till 304,7 mnkr, vilket är en ökning med 16,2 mnkr jämfört med 2016. Förändringen beror på ökningen av prestationsförändringar, minskad volym LASS och minskat fast anslag. Pengen för utförarna ökade med 1,3 procent för barn- och vuxenboende samt daglig verksamhet inom LSS. Ramen innehåller även ett fast anslag och det har minskat då ersättningen för KTT har övergått från fast anslag till prestationsersättning. Habiliteringsersättningen höjs från 6,50 kr per timme till 8,00 kr per timme.

Intäkterna avser främst hyresintäkter, intäkter för utförda timmar inom personlig assistans och försäljning av platser inom daglig verksamhet till andra förvaltningar och kommuner.

Arbetsmarknadsåtgärder

Arbetsmarknadsåtgärder (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
-------------------------------	-------------	-------------	----------------------	--------------	--------------

Arbetsmarknadsåtgärder (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	1,6	1,5	0,1	3,5	3,1
Kostnader	8,8	11,6	-2,8	12,4	10,3
Varav feriearbetare	1,8	4,6	-2,8	3,5	
Netto	7,2	10,1	-2,9	8,9	7,2

Nettobudgeten för arbetsmarknadsåtgärder uppgår till 10,1 mnkr vilket är en ökning med 2,9 mnkr jämfört med 2016. Ökningen beror främst på att anslaget för feriearbete har ökat vilket innebär att cirka 300 ungdomar, 30 fler än 2016, kan få möjlighet till feriearbete. Inom budgeten ingår även en insats för kvinnor långt ifrån arbetsmarknaden med 0,3 mnkr, vilket är en ny central satsning i staden.

Ekonomiskt bistånd

Ekonomiskt bistånd (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	3,7	1,8	1,9	6,9	3,2
Kostnader	67,4	64,2	3,2	66,7	76,8
Varav handläggning	14,3	15,5	-1,2	18,4	19,0
Netto	63,7	62,4	1,3	59,8	73,6

Nettobudgeten för ekonomiskt bistånd uppgår till 62,4 mnkr vilket är 1,3 mnkr mindre än budget för 2016. Budgeten innebär ett genomsnitt om 499 hushåll per månad. Under oktober månad uppgick antalet hushåll preliminärt till 421. Det minskade antalet hushåll under 2016 är ett resultat av enhetens utvecklingsarbete och det allmänna konjunkturläget. I budget ingår även sommarlovspeng till barnfamiljer med 0,1 mnkr, vilket är en central satsning i staden.

Intäkterna i budget 2017 avser bland annat återbetalningar från försäkringskassan och felaktigt utbetalt försörjningsstöd. Jämfört med budget 2016 har förvaltningens intäktskrav minskat med 1,9 mnkr.

Övrig verksamhet

Övrig verksamhet/ omstrukturering (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Intäkter	0,0	0,0	0,0	0,0	0,1
Kostnader	30,0	15,0	15,0	0,2	0,2
Netto	30,0	15,0	15,0	0,2	0,1

Nettobudgeten för övrig verksamhet uppgår till 15,0 mnkr och avser omstruktureringsskostnader samt övriga oförutsedda kostnader inklusive en förvaltningsgemensam buffert.

Investeringar

Parkinvesteringar

Stadsdelsnämndens mål under det kommande året är att fortsätta arbetet med att skapa förutsättningar för tillgänglighet och delaktighet i användandet av den fysiska utemiljön.

Investeringsutgifterna i investeringsplanen avseende parkanläggningar uppgår till 13,9 mnkr, varav 3,5 mnkr avser Svandammsparken. Mindre parkinvesteringar och reinvesteringar uppgår 6,9 mnkr under 2017 och kommer att användas bland annat till tillgänglighetsåtgärder, utegym för äldre efter ett medborgarförslag, upprustning av trappor och ramper och komplettering av skyltar på till exempel bad- och lekplatser. Under det kommande året fortsätter arbetet med att skapa förutsättningar för tillgänglighet och delaktighet i användandet av den fysiska utemiljön.

Mnkr	Budget 2017
Svandammsparken	3,5
Reinvesteringar	3,5
Övrigt	6,9
Totalt	13,9

Stadsdelsnämnden ansöker om klimatinvesteringsmedel för ledbelysning på lekplatser 2,5 mnkr och för komprimerande papperskorgar på utvalda platser i stadsdelen 1,2 mnkr, utbyte av äldre torkskåp samt för uttjänta vitvaror med 5,0 mnkr och byte av äldre belysningsarmaturer till LED-paneler med styrning med 5,0 mnkr. (bilaga 11 och 12)

Budgeten för kapitalkostnader avseende parkanläggningar uppgår till 9,3 mnkr.

Kapitalkostnader (mnkr)	Budget 2016	Budget 2017	Jmf budget 2016-2017	Prognos 2016	Bokslut 2015
Avskrivningar (netto)	10,3	7,8	2,5	10,3	10,0
Internräntor (Netto)	1,1	1,5	-0,4	1,1	1,3
Netto	11,4	9,3	2,1	-9,2	-8,7

Maskiner och inventarier

Stadsdelsnämnden har tilldelats en budget för investeringar av maskiner och inventarier om 2,2 mnkr och samordnas inom avdelningen för samhällsplanering. En investering är, enligt stadens anvisningar, en anskaffning av en anläggningstillgång med ett värde över ett basbelopp och ett bestående värde i tre år eller mera. Driftbudgeten belastas sedan med kapitalkostnader under anläggningstillgångens beräknade livslängd.

Kapitalkostnader för maskiner och inventarier	mnkr
Politisk verksamhet och gemensam administration	0,1
Individ- och familjeomsorg	0,3
Förskoleverksamhet och fritidshem	5,0
Äldreomsorg	0,5
Stöd o service till personer m funktionsnedsättning	0,4
Fritid och kultur/allmän fritidsverksamhet	0,2
Summa	6,5

Kapitalkostnader för maskiner och inventarier ska täckas inom ordinarie budget för respektive verksamhet, totalt 6,5 mnkr.

Försäljningar av anläggningstillgångar

Inte aktuellt för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd.

Resultatenheter

Resultatenheter ska föra över hela sitt resultat, både över- och underskott till följande år som uppkommer till följd av enhetens eget handlande, med maximalt 5 procent av enhetens bruttobudget för året. Resultatfonden får ha ett överskott med maximalt 10 procent av enhetens bruttobudget.

Uppkomna underskott i resultatfonden ska täckas i samband med nästkommande års bokslut. Om underskottet inte har kunnat täckas under nästkommande år upplöses resultatenheten och underskottet täcks i bokslutet av nämnden.

Ersättningarna till resultatenheterna redovisas i bilaga 5.

Följande enheter föreslås vara resultatenheter år 2017:

Förskoleområden

- Norra förskoleområdet
- Södra förskoleområdet
- Östra förskoleområdet

I stadsdelsområdet finns tre förskoleområden, Östra, Sydvästra och Norra förskoleområdet. Varje förskoleområde utgör en resultatenhet som leds av en områdeschef. Pengen till förskola uppgår till 80 procent av grundschablonen. Pengen till familjedaghem uppgår till 94 procent av grundschablonen.

Social omsorg

- Hägerstens gruppboheter
- Liljeholmens gruppboheter
- Årstadals gruppboheter
- Liljeholmens dagliga verksamhet
- Glasade gångens dagliga verksamhet
- Västertorps dagliga verksamhet
- Fruängens yrkesgrupp

Av social omsorgs totalt nio utförarenheter utgör sju resultatenheter.

Äldreomsorg

- Fruängsgårdens servicehus

Av äldreomsorgens totalt sju enheter utgör en resultatenhet.

Betydande projekt som inte är investeringar

Inte aktuellt för Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd.

Budgetjusteringar

Stadsdelsförvaltningen föreslår att stadsdelsnämnden ansöker om följande budgetjusteringar:

- Ansökan om medel för arbete mot hemlöshet, central medelsreserv om 1,3 mnkr för 2017 (se bilaga 9)
- Ansökan om medel för åtgärder för giftfri förskola om 6,4 mnkr (se bilaga 13)
- Ansökan om kompetensutvecklingsmedel om 9,7 mnkr (se bilaga 10)
- Ansökan om medel för klimatinvesteringar om 13,7 (se bilaga 11 och 12)

Inga av ovanstående budgetjusteringar är inkluderade i redovisad nämndbudget. Om de inte beviljas blir aktiviteterna heller inte utförda då de inte ryms inom ordinarie budget.

Omslutningsförändringar

I den tilldelade budgetramen ingår endast kostnader och intäkter för nämndens egen verksamhet. Utöver dessa har nämnden kostnader och intäkter för andrahandsuthyrning av lägenheter inom socialpsykiatri, äldreomsorg och funktionsnedsättning samt ökade kostnader och intäkter för verksamhet som säljs till andra nämnder, kommuner och externa parter. Omslutningsförändringar redovisas om sammanlagt 190,4 mnkr.

Omslutningsförändring (mnkr)	Kostnader	Intäkter
<i>Nämnd- och förvaltningsadministration</i>	0,9	-0,9
Avser administrativ ersättning från Älvsjö SDN och Skärholmens SDN		
<i>Individ- och familjeomsorg exklusive socialpsykiatri</i>	6,7	-6,7
Avser administrativ ersättning för familjerätt och ungdomsmottagning		
<i>Socialpsykiatri</i>	8,5	-8,5
Avser försäljning till andra SDN och kommuner, boendehyror och egenavgifter		
<i>Förskoleverksamhet</i>	2,0	-2,0
Avser försäljning till andra SDN och kommuner		
<i>Äldreomsorg</i>	102,6	-102,6
Avser försäljning till andra SDN och kommuner, boendehyror och egenavgifter		
<i>Funktionsnedsättning</i>	64,8	-64,8
Avser försäljning till andra SDN och kommuner, boendehyror och egenavgifter		
<i>Arbetsmarknadsåtgärder</i>	3,4	-3,4
Avser OSA och visstidsanställningar		
<i>Barn, kultur och fritid</i>	1,5	-1,5
Avser föräldraavgifter för sommarkollo		
Summa	190,4	-190,4

Medel för lokaländamål

Hägersten-Liljeholmens stadsdelsnämnd beräknar erhålla cirka 14,4 mnkr i bidrag för höga hyror inom förskolan 2017.

Särskilda redovisningar

Personalpolicy

Förvaltningen kommer under året att arbeta med att genomföra stadens personalpolicy.

Kompetensförsörjningsplan

Rekrytering och kompetensutveckling 2017

Personalplanering behöver göras på varje enhet för att se till att kompetensbehoven är täckta och att enheten har en adekvat bemanning för kommande år och på lite längre sikt. Varje chef ansvarar för att kompetensutvecklingsplan i linje med verksamhetens behov utarbetas för månadsavlönade medarbetare. En viktig del av förvaltningens kompetensförsörjning är att se till att kompetenta chefer finns på alla nivåer och i samtliga verksamheter. Utbildningsinsatser kring jämställdhet och mänskliga rättigheter kommer att ske under året. Stadsdelsnämnden ansöker om medel från kompetensutvecklingssatsningen för att kunna ge medarbetare varaktig kompetensutveckling inom strategiskt viktiga områden.

Social omsorg

Det förekommer fortfarande omfattande personalomsättning i befattningarna socialsekreterare och biståndshandläggare. Behoven att nyanställa är inte lika stora då tillströmningen av ensamkommande flyktingbarn avmattats. Det finns däremot behov att rekrytera vårdare. Ett fåtal pensionsavgångar väntas för socionomer, och något fler när det gäller vårdare. Sannolikt uppkommer övertalighet avseende personliga assistenter.

Det är svårt att rekrytera erfarna socialsekreterare och biståndshandläggare och behovet av att tillhandahålla god introduktion och introduktionsutbildning är stort. För att kunna behålla och utveckla kvaliteten i myndighetsutövningen krävs även satsningar på vidareutbildningar. Arbete med detta pågår inom ramen för implementering av handlingsplanen för förbättrad arbetssituation för biståndshandläggare och socialsekreterare.

Förändringar i verksamheten som omställning av ungdomsarbetet, förändringar inom daglig verksamhet och arbetsmarknad kan medföra förändrade kompetensbehov. Inom avdelningen finns nyanställda enhetschefer och biträdande enhetschefer med behov av introduktion både vad gäller ledarskap och inom personal- och ekonomiadministration.

Förskola

Förskoleverksamheten fortsätter att öka och behovet av utbildad personal kvarstår. Det råder brist på förskollärare och konkurrensen är stor i regionen. God arbetsmarknad för förskollärare påverkar personalomsättningen. Närmare 20 förskollärare och barnskötare uppnår pensionsålder de närmaste åren och pensionsavgångar och rekryteringsbehov finns också avseende chefer på olika nivåer.

Utbildning av medarbetare till förskollärare respektive barnskötare pågår och ca 35 personer är lediga en dag i veckan för att vidareutbilda sig (varav de flesta från barnskötare till förskollärare). Medel söks från kompetensutvecklingssatsningen för att erbjuda fler medarbetare grundutbildning till barnskötare eftersom det finns stora behov. Stadsdelen har också fått sex platser i stadens rekryteringsutbildning. Deltagarna är intresserade av att i framtiden gå vidare till en chefskarriär inom förskolan och har visat prov på goda ledaregenskaper.

Förskolornas utbildade handledare tar emot ett stort antal förskollärarstudenter för

praktik/verksamhetsförlagd undervisning och har beredskap för att ta emot fler. Nämnden har så kallade "Övningsförskolor" där ett stort antal studenter finns på samma förskolor. De mottagande förskolornas pedagogiska diskussion och innehåll i verksamheten vitaliseras. Erfarenheter kan genom nätverk och seminarier spridas till andra förskolor. Under året inleds samarbete med Midsommarkransens gymnasium kring ny gymnasie-/collegeutbildning för barnskötare. Även här är tanken att kunna erbjuda rikliga tillfällen till praktik inom stadsdelen för eleverna.

Fortbildning för förskolecheferna sker dels utifrån individuella behov, såsom rektorsutbildning, påbyggnadsutbildning för förskolechefer på universitetet men också i form av föreläsare på gemensamma möten. Under året planeras för att samtliga förskolechefer ska kunna delta i tvådagarskonferens för förskolechefer.

Förskolornas kök har utvecklats i takt med att nya förskolor har byggts och Livsmedelsverkets riktlinjer för mat har reviderats. Det finns anledning att se över behovet av fortbildning bland medarbetare inom förskolans kök.

Varje förskolechef ansvarar för kompetensutveckling på sin enhet, såväl individuella utvecklingsbehov hos medarbetare som gemensamt identifierade utvecklingsområden. Exempel på detta är de insatser som har identifierats i handlingsplaner utifrån den webbaserade kvalitetsindikatorn.

Äldreomsorg

Inom äldreomsorgen finns inga stora rekryteringsbehov av undersköterskor/vårdbiträden men ett stadigvarande behov av sjuksköterskor. Ett tiotal pensionsavgångar de kommande åren finns avseende vårdbiträden, undersköterskor samt sjuksköterskor. Samverkan finns med vårdhögskolor angående möjligheter att ta emot praktikanter i legitimationsyrken.

Andelen personal som har grundutbildning varierar mellan verksamheterna från 85 procent till 100 procent. Målsättningen är att all personal ska vara utbildad. Enheterna fortsätter därför att erbjuda undersköterskeutbildning som finns i fem steg i äldreförvaltningens regi. Prioriterade områden för kompetensutveckling är fortsatt dokumentation, demensvård, vård i livets slut samt ökade kunskaper i svenska, bland annat genom utbildningen "Svenska som andra språk. Demenskompetensen ska kvalitetssäkras. Det finns ett fortsatt behov av att öka kunskaperna kring äldre med psykiska funktionshinder och missbruksproblem. Interna utbildnings- och handledningsinsatser är frågor kring kost, hälsa, nutrition och måltiden, dokumentation, ergonomi med förflyttningsteknik och hjälpmedelshantering. Biståndshandläggarna deltar i utbildningar som genomförs i äldreförvaltningens regi. Alla medarbetare är delaktiga i äldreomsorgens kvalitets- och värdegrundsarbete.

Samhällsplanering

Behov av en lokalintendent och eventuellt en parkingenjör.

Administration

Rekrytering av en personalchef pågår.

Långt och hållbart arbetsliv

Nämndens redovisning av hur man säkerställer det systematiska arbetsmiljöarbetet och en god arbetsmiljö som främjar hälsa och kontinuitet i verksamheten samt förebygger och minskar sjukfrånvaron. Verktyg och förvaltningslokala rutiner för arbetsmiljöarbete (exempelvis årshjul) utvecklas, tillgängliggörs på samverkansytan Arbetsmiljö och görs kända i

organisationen. Kompetensinsatser genomförs för att förbättra samverkan i samverkansgrupper med arbetsgivare och fackliga företrädare på olika nivåer, liksom arbetsplatsträffar. Den årliga arbetsmiljöutbildningen förnyas utifrån att nämnden har en ny utbildningsanordnare. Eftersom alla chefer och skyddsombud behöver ha tillräckliga kunskaper om arbetsmiljö bereds alla som har behov plats på arbetsmiljöutbildningen. I denna ingår systematiskt arbetsmiljöarbete som en viktig del. Arbetet utifrån stadens handlingsplan för att förbättra arbetssituationen för socialsekreterare och biståndsbedömare fortsätter. Medarbetares sjukfrånvaro ska fortsätta att minska, i synnerhet för kvinnor, genom systematiskt arbete med rehabilitering. Det säkras som tidigare med genomgång av sjukfrånvaro med HR och chef. Nya rutiner skapas för samarbetet med ny företagshälsovård och andra aktörer som tillkommit i den nya upphandlingen.

Plan för upphandling och sammanställning av befintliga ramavtal

Redovisas i bilaga 4.

Lokala utvecklingsprogram

Redovisas i bilaga 14.

Kvalitetsarbete

Grunden för stadsdelsnämndens kvalitetsarbete är stadens budget och stadens program för kvalitetsutveckling. För att säkerställa att kommunfullmäktiges fastställda mål uppfylls finns i kommunallagen krav på intern kontroll. I planen för nämndens interna kontroll sker uppföljning av den löpande kontrollen av att processer, rutiner eller arbetssätt, som syftar till att säkerställa att verksamhetens mål uppnås. I arbetet med internkontrollplan ingår att arbeta med väsentlighets- och riskanalys i vilken nämnden uppskattar väsentlighetsgraden och risken för att oönskade händelser ska inträffa. För att kunna rätta till fel och brister och utveckla och förbättra verksamheten har förvaltningen rutiner för att ta hand de synpunkter som mottagarna av servicen har. Förvaltningen deltar i stadens gemensamma aktiviteter för att sprida goda idéer och metoder inom olika verksamheter, exempelvis kvalitetsutmärkelsen och mässo för goda exempel.

Social omsorg

Ledningssystemet för systematiskt kvalitetsarbete inom socialtjänsten används för att systematiskt och fortlöpande utveckla och säkra och förbättra verksamhetens kvalitet. En del i det systematiska kvalitetsarbetet är avvikelsehanteringen där lex Sarah ingår. Avdelningen för social omsorg utreder inkomna lex Sarahrapporter. Utredningen syftar till att identifiera bakomliggande orsaker och bedöma vilka åtgärder som behöver vidtas för att undvika att liknande händelse sker igen. Samtliga lex Sarahutredningar tas upp på avdelningens ledningsgrupp i syfte att vara en lärande organisation samt säkerställa att samtliga enheter uppmärksammar brister som kan leda till missförhållanden inom den egna verksamheten.

Avdelningen för social omsorg analyserar resultaten från beslut som inkommit från olika tillsynsmyndigheter, olika granskningar och inspektioner som genomförts inom avdelningen, årliga brukarundersökningar samt inkomna synpunkter och klagomål.

Avdelningen identifierar i samband med uppföljningsarbetet olika utvecklingsbehov och ser över möjligheterna att ansöka om projektmedel för att kunna utveckla och prova nya arbetssätt. Projekten leder många gånger till en kvalitetsförbättring inom verksamheten.

Förskola

Se KF:s mål 1.1, rubrik, Kvalitet och kompetens.

Äldreomsorg

Se KF:s mål 1.7, rubrik, Kvalitetsuppföljning och enheternas systematiska kvalitetsarbete.

Övriga frågor

Stadsdelsnämnden fortsätter att utveckla samverkan med andra stadsdelsnämnder samt att finna nya samverkansområden.